

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1923.

Andra kammaren.

Nr 15.

Fredagen den 2 mars.

Kl. 3,30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 23 och den 24 nästlidna februari.

§ 2.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid:

till statsutskottet propositionen, nr 72, angående personligt dyrtidstillägg åt byråchefen i generalpoststyrelsen C. A. Hasselrot;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 73, angående upplåtelse av vissa statens järnvägar tillhöriga markområden;

till statsutskottet propositionen, nr 86, angående Sveriges deltagande i garantien för ett för Österrikes återuppbyggande avsett internationellt lån;

till bankoutskottet propositionen, nr 78, angående understöd från statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. åt förra småskollärarinnan Anna Sofia Svensson;

till statsutskottet propositionerna:

nr 79, angående dyrtidstillägg åt svenska sjömanspräster i vissa utländska hamnstäder;

nr 80, angående dyrtidstillägg åt nordiska museets och livrustkammarens personal;

nr 81, angående tillfällig löneförbättring för viss personal vid livrustkammaren;

nr 82, angående tillfällig löneförbättring åt nordiska museets personal; och

nr 83, angående dyrtidstillägg åt befattningshavare vid vissa statsunderstödda anstalter för yrkesundervisning;

till bankoutskottet propositionerna:

nr 84, angående rätt för vissa förutvarande lärarinnor vid enskilda läroanstalter att komma i åtnjutande av tilläggs pension m. m.;

nr 74, angående pension å allmänna indragningsstaten åt vissa i lantförsvarets tjänst anställda eller förut anställda personer; och

nr 75, angående pensionsförbättring åt löjtnanten T. W. Lenartz;

till statsutskottet propositionen, nr 76, angående fortsatt provisorisk giltighet av avlöningsreglementet den 29 juni 1921 för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid armén och marinen;

till bankoutskottet propositionen, nr 77, angående pensionsförbättring åt förre verkmästaren S. Pehrsson; samt

till statsutskottet propositionen, nr 85, angående ändring av belysningsystemet vid garnisonssjukhuset i Stockholm.

§ 3.

Vidare föredrogos, men bordlades åter bevillningsutskottets betänkande nr 8 och 9 samt andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 1.

§ 4.

Herr *Fast* avlämnade en motion i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 62, angående lån till främjande av bostadsproduktionen m. m.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 224, blev på begäran bordlagd.

§ 5.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 41, till Konungen i anledning av väckt motion angående tullsatsen å vissa slag av mattor.

§ 6.

Till bordläggning anmälades första lagutskottets memorial, nr 8, med föranledande av återremiss från andra kammaren av första lagutskottets utlåtande nr 6 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser rörande hyra ävensom i ämnet väckta motioner, dels ock väckt motion med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 17 juni 1921 med vissa ändrade bestämmelser mot oskälig hyresstegring m. m.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Hermelin</i>	under 6 dagar fr. o. m. den 3 mars,
» <i>Strindlund</i>	» 3 » » » 3 » och
» <i>Lundquist</i>	» 3 » » » 3 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,44 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 3 mars.

kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet *Lindqvist* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 88, med förslag till lag om bageri- och konditoriarbetes förläggande till viss del av dygnet;

nr 90, med förslag till lag om ändrad lydelse av § 46 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862;

nr 91, angående åtgärder för åstadkommande av förbättrad sjukvård inom rikets ödemarksområden; och

nr 87, angående ändring i gällande grunder för pensionering av arméns befäl och underbefäl med vederlikar samt angående tiden för avgång ur tjänst.

Nämnda propositioner blevo på begäran bordlagda.

§ 2.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Fasts* på kammarens bord liggande motion nr 224.

§ 3.

Till avgörande företogs första lagutskottets memorial, nr 8, med föranledande av återremiss från andra kammaren av första lagutskottets utlåtande nr 6 i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser rörande hyra ävensom i ämnet väckta motioner, dels ock väckt motion med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 17 juni 1921 med vissa ändrade bestämmelser mot oskäligen hyresstegring m. m.

*Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.*

Genom en den 26 januari 1923 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 31, som behandlats av första lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag med vissa bestämmelser rörande hyra.

I samband med denna proposition hade utskottet till behandling förehåft nedannämnda inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen

*Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)*

inom första kammaren:

nr 158 av herr *Vindahl*,
nr 159 av herrar *Björnsson* och *Wahl* samt
nr 160 av herr *Winberg*; ävensom

inom andra kammaren:

nr 146 av herrar *Hage* och *Sjöström*,
nr 203 av herr *Carlsson* i Mölndal,
nr 208 av herr *Björnberg*,
nr 209 av herr *Samuelsson m. fl.*; samt
nr 210 av herrar *Hage* och *Sjöström*.

Utskottet hade i sitt i anledning av förevarande proposition och motioner avgivna utlåtande, nr 6, hemställt,

1) att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts ifrågasvarande förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick godkännas, måtte för sin del antaga ett av utskottet i dess berörda utlåtande framlagt förslag till lag med vissa bestämmelser rörande hyra;

2) att i motionerna I: 160 och II: 209 framställda yrkanden om skrivelse till Konungen icke måtte av riksdagen bifallas; samt

3) att ifrågakomna motioner I: 158, I: 159, I: 160, II: 146, II: 203, II: 208, II: 209 och II: 210, i vad de icke kunde anses genom utskottets hemställan under 1) och 2) besvarade, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid detta ärendes behandling i kamrarna hade första kammaren bifallit utskottets däri gjorda hemställan, under det att andra kammaren återförvisat utlåtandet till utskottet för ny behandling.

Med anledning av vad sålunda förekommit hemställde nu utskottet i föreliggande memorial, att andra kammaren måtte fatta beslut i ärendet.

Sistnämnda hemställan föredrogs; och blev densamma av kammaren bifallen.

I anledning härav anmäldes ånyo första lagutskottets ovan berörda utlåtande nr 6, varvid

Herr **Pettersson** i Södertälje yttrade: Herr talman! Med avseende på föredragnings sättet får jag föreslå, att lagförslaget föredrages först, att lagförslaget föredrages paragrafvis med slutstadgande, ingress och rubrik sist, att därefter föredragas utskottets hemställanden, samt att lagtext ej må behöva uppläsas, om det ej påkallas av någon kammarens ledamot.

Detta förslag bifölls.

Punkten 1).

Det av utskottet i punkten framlagda förslaget till lag med vissa bestämmelser rörande hyra.

1—5 §§ med tillhörande överskrifter; 6 §.

Godkändes.

Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle 7 § lyda sålunda:

7 §.

1. Är hyresrätt förverkad på grund av dröjsmål med hyrans erläggande, men sker rättelse senast å åttonde söckendagen från den dag, då hyresvärden genom behörig delgivning av vräkningsansökan eller annorledes i laga ordning verkställt uppsägning, skall, oavsett vad därom må hava avtalats, uppsägningen vara utan verkan och dröjsmålet icke vidare kunna åberopas såsom grund för hyresgästens skiljande från lägenheten.

Har hyresvärden, under åberopande av dröjsmålet, hos domstol, överexekutor eller skiljemän påyrkat hyresgästens vräkande från lägenheten, må beslut, varigenom yrkandet på berörda grund bifalles, icke meddelas, förrän tio söckendagar förflutit från uppsägningsdagen. I fall, som nu sagts, ankommer det på hyresgäst, vilken inom behörig tid vidtagit rättelse, att sådant hos myndigheten eller skiljemännen anmäla och styrka. Där beslut om vräkning meddelats, går detsamma i vanlig ordning i verkställighet, såvida ej myndighet, varest talan emot beslutet föres, annorlunda förordnar.

2. Där hyresgäst i mål angående hans vräkande på grund av dröjsmål med erläggande av hyra, som skall utgå i förskott för månad eller längre tid, visar synnerliga skäl för antagande, att dröjsmålet beror av sjukdom eller sådan arbetslöshet, som icke är självförvållad, må domstolen eller överexekutor, varest målet är anhängigt, efter prövning av omständigheterna kunna medgiva ytterligare anstånd utöver det, som i 1 mom. är stadgat, och i sådant hänseende föreskriva, att dröjsmålet icke skall utgöra anledning till vräkning, så framt hyresgästen vidtager rättelse inom viss dag, vilken ej må sättas senare än till trettionde söckendagen från förfallodagen. Sedan dylikt anstånd medgivits, må slutligt beslut i målet icke meddelas, förrän två söckendagar förflutit från anståndstidens utgång. Har hyresgästen, utan att anstånd beviljats, vidtagit rättelse senare än å åttonde söckendagen från uppsägningsdagen men inom trettionde söckendagen från förfallodagen, må i fall, som nyss sagts, domstol eller överexekutor jämväl vid prövning av själva målet kunna besluta, att det skall så anses, som om anstånd enligt första punkten medgivits till och med betalningsdagen. Angående hyresgästens skyldighet att anmäla och styrka vidtagen rättelse så ock beträffande verkställigheten äge vad i 1 mom. stadgats motsvarande tillämpning.

Över domstols eller överexekutors beslut i frågan om anstånd, som nu sagts, må klagan ej föras.

I det av herr *Samuelsson m. fl.* uti motion nr 209 framlagda motsvarande lagförslaget hade åt paragrafen givits följande ändrade lydelse:

Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)

7 §.

1 mom. Är hyresrätt förverkad — — — lika med Kungl Maj:t
— — — tionde söckendagen — — — från lägenheten.

Har hyresvärden — — — fjorton söckendagar — — — annor-
lunda förordnar.

Skall vräkning enligt meddelat beslut äga rum, må den ej verk-
ställas utan att vederbörande myndighet dragit försorg om att tjänlig
bostad genast finnes till hands för härbärgerande av den, som skall
vråkas, hans familj och honom tillhörig lösegenom, och skall, därest
sålunda anskaffad bostad ej är belägen i närheten av den lägenhet,
som skall utrymmas, myndigheten därvid även föranstalta om, att,
såvida den vråkta skäligen kan antagas sakna medel därtill, hans
tillhörigheter varda på tillbörligt sätt transporterade till den nya bo-
staden. Är den, som skall vråkas, svårt sjuk och kan fara för honom
uppstå till följd av hans avhysande ur lägenheten, skall med vräk-
ningen anstå i avbidan på den sjukets tillfrisknande.

2 mom. Där i mål angående hyresgästs vräkande på grund av
dröjsmål med erläggande av hyra visas sannolika skäl för antagande,
att dröjsmålet beror av dödsfall, olycksfall, sjukdom eller sådan ar-
betslöshet, som icke är självförvållad, eller av andra giltiga förfall, må
domstolen eller överexekutor, varest målet är anhängigt, efter pröv-
ning av omständigheterna kunna medgiva ytterligare anstånd utöver
det, som i 1 mom. är stadgat, och i sådant hänseende föreskriva, att
dröjsmålet icke skall utgöra anledning till vräkning, så framt rättelse
vidtages inom viss dag, vilken ej må sättas tidigare än en månad
och senare än tre månader från förfalldagen. Sedan dylikt anstånd
medgivits, må slutligt beslut i målet icke meddelas, förr än sex söc-
kendagar förflutit från anståndstidens utgång. Har hyresgästen,
utan att anstånd beviljats, vidtagit rättelse senare än å tionde söcken-
dagen från uppsägningsdagen, må i fall som nyss sagts domstol eller
överexekutor vid prövning av själva målet jämväl kunna besluta,
att det skall så anses, som om anstånd enligt första stycket medgivits
till och med betalningsdagen. Angående hyresgästens skyldighet att
anmäla och styrka vidtagen rättelse så ock beträffande verkställig-
heten äge vad i 1 mom. stadgats motsvarande tillämpning.

Över domstols eller överexekutors beslut i fråga om anstånd, som
nu sagts, må klagan ej föras.

Utskottet, som ansett, att mom. 2 i Kungl. Maj:ts förslag borde
utgå, hade för paragrafen föreslagit den lydelse, som innefattades i
mom. 1 av Kungl. Maj:ts förslag.

Beträffande denna paragraf hade reservationer likväl avgivits:

av herrar *Jacob T. Larsson, Klefbeck, Lindqvist* i Halmstad och
Leo, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka, att ifrågavarande pa-
ragraf måtte godkännas med den lydelse, den erhållit i Kungl. Maj:ts
proposition; samt

av herr *Billqvist*, som yrkat, att utskottet skulle hemställa, att förevarande paragraf måtte antagas med den lydelse, den erhållit i propositionen, dock med den ändringen, att i 2 mom. orden »i förskott» måtte uteslutas.

*Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.*
(Forts.)

Sedan paragrafen föredragits, anförde:

Herr **Samuelsson**: Herr talman! Med hänvisning till det anförande jag höll förra gången frågan här var på tal skulle jag vilja yrka bifall till det tillägg till första momentet i förevarande paragraf, som innefattas i den av mig m. fl. väckta motionen. Vi anse, att om vräkning kan ifrågasättas enligt första momentet, så bör det även åligga vederbörande myndighet att se till, att för dem, som äro utsatta för vräkningsförfarandet, finnes någon bostad att komma in i.

Jag tillåter mig alltså yrka bifall till det i vår motion föreslagna sista stycket i 1 momentet av 7 §, vilket jag anser, att kammaren även bör kunna biträda.

Herr **Åkerlund**: Herr talman! Sedan jag erfarit, att i torsdags och fredags en ofantligt stor massa uppsägningar, i synnerhet av smålägenheter, ägt rum här i staden, så måste jag så mycket mera beklaga utgången av detta ärende. Man har ju hela tiden sagt, att kristidslagarna skulle tagas bort, så snart kristiden vore över. Men är det någon av herrarna, som vill påstå, att kristiden är över, när staten får betala hundratals miljoner för att skaffa folk föda och husrum? Nu är ju dock, gunås så visst, intet att åtgöra.

Det finns emellertid en punkt i föreliggande förslag, nämligen andra momentet i förevarande paragraf, där åtminstone någon liten smula humanitet emot de olyckliga i samhället blivit iakttagen av Kungl. Maj:t. Denna punkt har utskottet helt enkelt strukit. Jag för min del ber att få yrka, att åtminstone den punkten måtte bibehållas. Följden av ett sådant beslut i denna kammare skulle naturligtvis bli en sammanjämkning genom utskottets försorg. Nu har ju metoden vid sammanjämkningar blivit den, att man skall taga hälften var. Men sannerligen jag tror, att man här behöver följa en sådan metod, utan man bör försöka åstadkomma en förnuftig sammanjämkning. Och det är väl ingen, som missunnar dessa sjuka och eländiga en respit, innan de bli vräkt på gatan.

Jag yrkar alltså avslag på utskottets förslag i denna punkt och bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet **Åkerman**: Herr talman, ärade kammarledamöter! Denna fråga ligger ju så till, att första kammaren har sagt nej till förevarande paragrafs andra moment, dock icke med någon förkrossande majoritet utan endast om jag minns rätt, med 9 rösters övertikt. Jag beklagar den utgång, som ärendet sålunda fått i första kammaren, ty det hade varit lyckligt om den redan på det stadium, där ärendet nu ligger, hade kunnat skänka sitt bifall åt detta förslag.

Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)

Jag må säga, att de skäl, som av lagutskottets majoritet och även av lagrådet hava åberopats mot regeringens förslag, i någon mån hava överraskat mig. Vad är det man vill vinna med det här föreslagna stadgandet? Jo, ingenting annat än att bereda de olyckliga människor, som det här är fråga om, alltså fattigt folk, som hava drabbats av sjukdom eller arbetslöshet, någon tids anstånd, innan hemmet spränges sönder genom vräkningsåtgärd. Det är detta och ingenting annat, som det är fråga om. Det är icke alls tal om att göra någon som helst avprutning på hyresbeloppet till hyresgästens fördel. Därför kan man icke tala om att det här vore fråga om att vältra över på hyresvärdarna någon samhällets förpliktelse att taga hand om sina olyckliga medborgare. Ingalunda. Hyresvärdarna ha fortfarande sin fordran på fulla hyresbeloppet oförkränt.

Jag vill erinra herrarna om att den gällande hyreslagen, som utkom 1907, utgick ifrån att hyran skulle betalas i efterskott. Nu har ju denna sak i levande livet utvecklats i annan riktning, så att hyran i vanliga fall betalas i förskott. Den stora risk, som det jämt talas om under diskussionen i denna fråga, den stora risk man, som det heter, vill vältra över på hyresvärdarna, är således ingenting annat, än att dessa skulle komma i precis samma situation, som ifall kontraktet vore uppgjort sådant, som man som regel tänkt sig vid lagens utfärdande, nämligen att hyran skulle betalas i efterskott. Det är hela risken. Och det är detta, som man nu framhåller såsom en sådan kolossal affär, att man icke vill säga ja till förslaget att något uppskjuta det åskslag, som skulle slå ned i ett fattigt hem. Det är hela saken. Jag må säga, att jag tycker ändå, att detta regeringens förslag borde kunna bifallas, då det icke innebär någonting annat.

Nu har man gjort åtskilliga invändningar, som jag nödgas gå igenom. Och jag anhåller, att herrarna ville åhöra dem, ehuru det kanske blir litet tröttsamt, men jag tror ändå, att vi snart skola komma till slutet.

Först har det sagts, att man undrar just, om denna bestämmelse ändå kan bli till någon synnerlig nytta för hyresgästen, och man tycks därvid utgå från den förutsättningen, att när en man genom sjukdom eller arbetslöshet kommit så långt i den ekonomiska utförsbacken, att han icke kan betala sin hyra, då tjänar det ingenting till att hjälpa honom, ty han kommer ändå i förlägenhet. Men, mina herrar, icke kan man på så sätt i förväg fränkänna dessa människors möjligheten att åtminstone söka göra vad de kunna för att rädda sitt hem. Man kan icke så där i största allmänhet fränkänna de människor, som det här gäller, möjligheten att med lyckligt resultat använda sig av ett givet anstånd. För dem kan också den gamla satsen gälla: »Den som vinner tid, vinner allt».

Nu har man också sagt: »Det kan ni väl förstå, att icke kommer hyresvärderna att fara så hårdhänt fram. Är den, som hyr hos honom, en man om vilken hyresvärderna vet, att han är en ordentlig människa, fastän han för tillfället råkat i olycka, så icke går han

så hårdhänt tillväga emot honom.» Ja, jag betvivlar visst icke, att det finnes många hyggliga människor bland hyresvärdarna. Det vill jag visst icke betvivla. Men om det verkligen är så lyckligt, som förslaget motståndare vilja göra gällande, att hyresvärdarna äro så snälla, vad gör då lagen i detta fall? Ingenting annat än vad som just är idealet för lagstiftning, nämligen att lagen kommer och befäster ett lyckligt förhållande, som redan äger rum. Men vi få icke glömma, att det naturligtvis kan finnas hyresvärdar, som äro hårdhärtade och icke taga skäligen hänsyn. Då kan lagen vara bra att ha i den form vi här föreslagit den. För övrigt vill jag säga herrarna, att det är bra mycket behagligare för en hyresgäst att hava lagen att lita till än att uteslutande vara hänvisad till hyresvärdarnas barmhärtighet.

*Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)*

Jag talade nyss om den risk, som förslaget motståndare nämnt om, den risk, som förslaget skulle innebära för hyresvärderna. Jag har redan sagt, att jag anser den vara så obetydlig, att den är ingenting att tala om. För övrigt vill jag erinra om att lagen utrustat hyresvärderna med ganska bra säkerhet i detta fall. Han har retentionsrätt — rätt att kvarhålla det lösöre, som hyresgäst har i huset — och han har även förmånsrätt i konkurs.

Vidare hava motståndarna invänt, att det skulle bli så svårt att kunna bevisa de »synnerliga skäl», som stå omnämnda i lagförslaget, för antagande, att hyresgästens dröjsmål beror på ena eller andra omständigheten. Ja, vad betyder det? Jo, ingenting annat än att om hyresgästen icke kan förete bevis i denna sak, så kommer lagen icke till tillämpning. Det är mycket beklagligt, men det är en risk, som hyresgästen får stå i sådant fall.

Vidare har det sagts, att denna bevisning skulle vara så svår att åstadkomma särskilt inför överexekutorn, där det är skriftlig process. Ja, men herrarna skola komma ihåg, att det redan finnes sådana där ömtåliga saker, som överexekutorn skall pröva. I utsokningslagen finnes det dylik diskretionär prövning för överexekutorn. Och jag tycker verkligen icke, att de mål, som kunna födas av detta förslag, skola kunna bli svårare än många andra mål, som de ha att avgöra.

Så har man också invänt, att ett stadgande som detta skulle kunna uppamma någon slags likgiltighet hos hyresgästen. Han skulle, i förlitande på att han nu möjligen bleve så här milt behandlad av den dömande eller exekutiva myndigheten, icke så noga bemöda sig om att ha hyran i beredskap. Ja, men då glömmar man ju, att det just är myndighetens affär att se till, att denna bestämmelse icke tillämpas på andra än dem, som förtjäna det, d. v. s. verkligen kunna bevisa, att de varit sjuka eller arbetslösa. Vad det här förslaget avser är ju de fall, då hyresgästen icke sett sig någon möjlighet att kunna betala, utan varit absolut oförmögen att göra det.

Det är en del andra anmärkningar, som äro gjorda, men de äro mera petitesser, så att jag skall åtminstone icke nu i detta sammanhang gå in på dem. Men jag vill ännu en gång betona, att me-

Ang.
lag med vissu
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)

ningen med lagförslaget ingenting annat är än att försöka i någon mån minska antalet av dessa för var och en, jag må väl säga, förhatliga förrättningar, dessa vräkningar. Bara ordet tycker jag är någonting, som kommer en att rysa. Var och en av oss har nog mer än en gång varit vittne till de scener, som utspelats vid sådana förrättningar. Gråtande kvinnor och barn, svärjande män och ett fattigt bohag utkastat på marken. Det är sådant, som vi i humanitetens intresse så långt som möjligt vilja undvika, och på denna grundval av humanitet vilar detta lagförslag. Därför vågar jag vädja till denna kammare att godtaga detsamma.

Herr **Pettersson** i Södertälje: Herr talman! Här är fråga om två ändringsförslag. I första momentet har herr Samuelsson yrkat ändring i det förslag, som icke allenast utskottet utan också Kungl. Maj:t har framlagt, i det att herr Samuelsson yrkat, att vräkning icke skall få beslutas utan att myndigheten, som har att besluta där-om, först har sett till att den, om vars vräkning är fråga, har kunnat beredas annan bostad. Det förslaget är naturligtvis välment, men jag tror vi kunna vara ense om, att det i många fall skulle komma att på myndigheterna ställa uppgifter, som de icke kunna fylla. Det är icke möjligt för den myndighet, som har att handlägga dessa frågor, att alltid kunna svara för att den vräkte också får en annan bostad. Jag är övertygad om att överväganden i den riktning, som motionären framställt, hava förekommit inom regeringen, men icke heller regeringen har ansett sig kunna föreslå något i den riktningen, och jag tror, att det vore i högsta grad opraktiskt att antaga en sådan bestämmelse.

Vad sedan beträffar det andra momentet, vill herr Samuelsson utvidga dess tillämplighet utöver vad den kungl. propositionen avser. Jag skall först redogöra för propositionen.

I propositionen föreslås, att om det sökes vräkning av en hyresgäst på den grund, att hyresgästen har försummat att betala hyra och det är fråga om hyra, som skall utgå i förskott för månad eller längre tid, och om hyresgästen i det målet visar synnerliga skäl för det antagandet, att hans dröjsmål med att erlægga hyran berott på sjukdom eller sådan arbetslöshet, som icke är självförvållad, då skall domstol eller överexekutor, som har att handlägga ärendet, efter prövning av omständigheterna, kunna medgiva att hyresgästen får ett ytterligare anstånd utöver det som stadgats i första momentet. I det avseendet skulle myndigheten, överexekutor eller domstolen, kunna bevilja ett anstånd på högst 30 söckendagar efter förfallodagen d. v. s. — väl att märka — anstånd icke med betalningen utan med vräkningen. Och vidare föreslås, att om dylikt anstånd medgives, får slutligt beslut i målet icke meddelas, förrän två söckendagar förflutit från anståndstidens utgång.

Jag får för min del säga, att jag gärna gör honnör för den vackra och humana åskådning, som kommit till uttryck i detta förslag. Det skall också gärna erkännas, att det kunde vara nyttigt, om lagen på det sättet gäve en maning till herrar hyresvärdar att fara var-

ligt fram med fattiga hyresgäster, som icke kunna betala sin hyra. Men på samma gång vill jag säga, att när man på detta sätt vill införa en mera social syn i den civila lagstiftningen, så har man allt skäl att se sig för och vara försiktig, så att man ej i själva verket bereder olägenheter för dem som man vill hjälpa. Eljest kan det hända, att både den föreslagna lagen och all social lagstiftning råkar i vanrykte, och det är icke önskvärt.

Vad särskilt detta förslag beträffar, är jag rädd för att en lag av detta innehåll skulle komma att i många fall lända till skada för sjuka och arbetslösa hyresgäster. Jag kan icke finna, att herr justitieministern i sitt anförande nyss lyckades bevisa motsatsen. Först och främst synes det uppenbart, att de myndigheter, som väl företrädesvis skulle få behandla sådana frågor, nämligen överexekutorerna, hava mycket svårt på grund av den ordning i vilken ärendena hos dem handläggas, att kunna tillbörligt beakta de omständigheter, som här är fråga om. Det är nämligen att märka, att hos överexekutor icke förekommer något förhör med parterna eller vittnesförhör; utan inför överexekutorerna är det endast papper, som växlas. Jag vågar därför påstå, herr justitieminister, att det i flertalet fall skall visa sig synnerligen svårt för en överexekutor att på ett riktigt sätt beakta de omständigheter, som han här skulle åläggas att taga hänsyn till. I många fall skulle det bli nästan omöjligt att säga att oförvållad arbetslöshet föreläge. Även bleve det en svår fråga att avgöra, om arbetslösheten, som kan ligga rätt långt tillbaka i tiden, är orsak till hyresgästens underlåtenhet att betala. Icke fullt så svårt men ändock ganska vanskligt skulle det säkert vara att fastslå, huruvida en sjukdom, som hyresgästen har haft sedan någon tid, är orsak till hans oförmåga att betala hyran. Jag vågar således gentemot herr justitieministern hålla före, att den uppgift, som här ställes särskilt på överexekutorerna, överstiger deras krafter, och att det i många fall skall visa sig, att de icke kunna, som man önskar, tillämpa en sådan bestämmelse, som det här är fråga om.

*Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)*

Vidare är det nog riktigt, som lagrådet enhälligt uttalat, att denna bestämmelse i själva verket i många fall icke torde komma att bereda de fattiga hyresgästerna den lättnad, som man vill bereda dem. Det ligger så ofantligt nära till hands, att en hyresgäst, som har varit sjuk eller som något längre varit arbetslös och som vet, att en lag är stiftad, som säger, att han får anstånd på grund av sjukdom eller arbetslöshet — det ligger så ofantligt nära till hands, att en sådan hyresgäst, när han kommer i knipa för hyran, skall slå sig till ro med att tänka: jag riskerar ej att bli vräkt, jag kanske till och med icke behöver betala hyran, ty jag har varit sjuk eller arbetslös. Så kommer saken inför överexekutor, och överexekutor finner vid granskning av papperen, att det icke kan anses föreligga synnerliga skäl för antagandet, att arbetslöshet eller sjukdom har varit orsak till hyresgästens underlåtenhet att betala, och så säger överexekutor, att uppskov icke kan medgivas utan att vräkning skall ske. Då står den stackars hyresgästen där kanske därför att han underlåtit vad han annars skulle gjort, nämligen att i tid försöka de

Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.

(Forts.)

utvägar han möjligen kunnat hava för att bereda sig medel för hyran. Då föreställer jag mig, att han intages av bitterhet gentemot myndigheten, som han naturligtvis anklagar för »benhård formalism», och jag föreställer mig, att han även skall känna sig mindre tacksam för en lagstiftning, som givit honom ett så synnerligen bristfälligt skydd mot den olycka, som drabbat honom. Om icke bestämmelsen funnits, är det åtminstone möjligt, att han mera ansträngt sig för att kunna använda den.

Nu sade herr statsrådet, att bevisningen icke är så svår att åstadkomma inför överexekutor, och att bedömandet av dessa frågor icke är så svårt heller, ty överexekutor har många andra frågor att avgöra, som kunna vara rätt så besvärliga. Jag trotsar emellertid herr statsrådet att kunna peka på några särskilda avgöranden, som överexekutor har, som kunna vara så svåra som de, varom detta förslag handlar.

Utskottet har noga övervägt denna fråga, och det har visst icke inom utskottet saknats sympatier för förslaget även hos dem som eljest stå främmande för en lagstiftning i denna riktning, men efter samvetsgrant vägande av skälen för och emot har majoriteten kommit till den bestämda meningen, att ett sådant förslag icke kan leda till det gagn, som med bestämmelsen är åsyftad, och därför har utskottets majoritet stannat vid att bestämt avstyrka förslaget.

Jag ber, herr talman, att få hemställa, om bifall till utskottets förslag.

Herr **Samuelsson**: Herr talman! När det gäller första momentet, har jag yrkat ett tillägg, gående ut på att när ett beslut om vräkning skall verkställas, skall myndigheten vara tvungen att se till, att det finnes någon lägenhet eller något krypin för dessa människor att komma in i. För min del anser jag, att detta är det minsta, man i detta fall kan fordra av myndigheterna. Herr Pettersson säger här, att detta förslag är så opraktiskt, att det icke går att tilllämpa, men jag anser, att går det an att tillämpa vräkning på dessa människor, så bör man väl också kunna fordra, att myndigheten vid ett sådant tillfälle ser till, att de få någon stans att krypa in i, och att de icke kastas ut på bar backe, som man så många gånger sett har inträffat. Man kan fordra från rent mänsklig synpunkt, att en alltför hård hjärtlöshet icke får visas mot de allra sämst lottade i samhället, utan att det av mig yrkade tillägget till första momentet bör av kammaren bifallas.

När nu hela paragrafen är upptagen till behandling, vill jag för det första instämma i herr justitieministerns anförande i lagutskottets förslag, vad det gäller de synpunkter, som återfunnos i Kungl. Maj:ts förslag angående rätten till ytterligare respittid för dessa människor, som på grund av sjukdom eller arbetslöshet kommit i särskilt tryckta omständigheter. Herr Pettersson nämnde här, att han icke blivit övertygad av justitieministerns anförande. Jag kan också säga, att jag icke anser mig hava blivit övertygad av det anförande, som herr Pettersson från lagutskottets synpunkt hållit.

Jag anser nämligen, att det icke finnes något bärande skäl för påståendet, att man icke kan antaga detta Kungl. Maj:ts förslag. Det enda fall, där det kan råda delade meningar, och där överexekutor kan hava litet svårt att få fullkomlig klarhet i saken, skulle vara, om familjeförsörjaren hade varit arbetslös under någon kortare tid, och tiden således kunde anses ha varit så pass kort, att man kunde ha svårt att avgöra, om ekonomiskt ömmande omständigheter hunnit inträda. Men ifall en sjukdom, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, föreläge, borde det icke behöva bli någon tvekan om, att man borde kunna utöka respittiden så långt som Kungl. Maj:t föreslagit. Men då det nu från Kungl. Maj:ts sida yrkats, att man skulle taga hänsyn till sjukdom, borde man rimligen också kunna gå med på vad som föreslagits i vår motion, nämligen att även sådana omständigheter som dödsfall och olycksfall borde komma in under ramen av Kungl. Maj:ts förslag. Jag anser, att båda dessa fall, dödsfall såväl som olycksfall, böra höra hit, och kunna i de flesta fall bli ekonomiskt lika kännbara.

Jag vill alltså här till slut yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag med det tillägget, att även vid dödsfall och olycksfall denna respittid bör medges hyresgästen, d. v. s. godkännande av 7 § 2 mom. i vår motion.

Herr **Lindqvist** i Halmstad: Herr talman, ärade kammarledamöter! Då jag står antecknad som reservant i detta utskottsutlåtande, tar jag mig friheten att också säga några få ord.

Jag vill då först säga, att jag skulle i sak icke hava något emot det yrkande, som herr Samuelsson gjort, nämligen att det skulle bli en ändring i Kungl. Maj:ts förslag så att i detta skulle inflickas även orden dödsfall och olycksfall, men då jag mycket gärna skulle se, att andra kammaren för sin del bifaller Kungl. Maj:ts förslag och icke utskottets, och jag befarar, att ett bifall till det förslag, som herr Samuelsson gjort, kunde i någon mån äventyra Kungl. Maj:ts förslag, så vill jag icke biträda detsamma. Det är skälet, varför jag icke här kan stödja detsamma.

De av Kungl. Maj:t nu föreslagna bestämmelserna äro av den art, såvitt jag kunnat fatta och förstå, att om de av riksdagen bli antagna, komma de i många fall att för hyresgästerna medföra vissa lättnader mot vad de nu hava. Hemmet blir så att säga i någon större utsträckning skyddat, än vad det för närvarande är. Ja, även om det förslag, som utskottet har kommit med, måste man säga, att det också skulle medföra ökad trygghet för hyresgästerna. Men även med detta erkännande måste jag säga, att jag icke kan finna annat, än att det är befogat att gå ett stycke längre, än utskottet har föreslagit. Jag måste säga, att de skäl, som lagutskottets ärade ordförande framhållit emot Kungl. Maj:ts förslag, äro dock icke av den art, att jag förmodar, att andra kammaren kommer att taga alltför stor hänsyn till desamma. Ty vad var det egentligen som utskottets ärade ordförande i första hand ville pointera såsom avgörande för att man icke borde taga Kungl. Maj:ts förslag? Jo, det var, att överexeku-

*Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.*
(Forts.)

Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.

(Forts.)

torerna icke skulle komma att handhava denna lag på ett rätt sätt. De skulle nämligen icke kunna säkert avgöra, huruvida i ett visst fall verkligen förelåge arbetslöshet av den art, som lagen talar om, ej heller skulle de kunna bedöma, huruvida sjukdom varit orsaken till att vederbörande kommit i sådant trångmål, att de icke kunnat betala sin hyra i rätt tid. Jag måste säga, att jag tror, att herr ordföranden något överdriver, när han säger, att överexekutorerna icke skulle kunna tillämpa lagen på ett riktigt sätt, vilket ju skulle vara anledningen till att ordföranden för sin del måste gå på avslag.

Lagen bereder enligt ordförandens liksom också enligt utskottets åsikt icke den lättnad man vill vinna. Ja, om herr ordföranden därmed menar, att man med antagande av Kungl. Maj:ts förslag icke har fått den trygghet för hyresgästerna, som vore önskelig, så vill jag för min del giva honom fullkomligt rätt. Det är så, och det ha vi ju också pekat på i utskottets betänkande, att vi anse icke detta vara ett slutgiltigt ordnande av hyreslagsfrågan, utan vi anse det nödvändigt, att det kommer någonting annat därjämte. Men den omständigheten, att lagen icke på ett fullt effektivt sätt skyddar hyresgästerna, det måtte väl ändå icke vara tillräckligt skäl att avslå den lilla förbättring, som här är föreslagen.

Detta talet om att hyresgästerna skulle komma i sämre ställning än för närvarande, därför att de kunde få den uppfattningen, att de efter denna lagens antagande icke skulle behöva i fall av arbetslöshet eller sjukdom betala sin hyra, det är ett tal, som jag aldrig någonsin kunnat förstå. Det förvånar mig, att lagrådet kunnat komma med ett sådant påstående, och det förvånar mig att höra att herr ordföranden kan sätta en sådan tilltro till dylikt tal.

Nu är det väl ändå så, att även om vi människor i allmänhet förstå mycket litet av innehållet i de lagar, som skrivas, så är detta dock icke fallet, när det gäller hyresavtal och de rättigheter och skyldigheter dessa avtal innehålla. När det gäller sådana saker, tar man nog reda på vad lag och författning innehålla, och det skulle verkligen förvåna mig, om det skulle komma att finnas någon hyresgäst, som stannat i den uppfattningen, att sedan riksdagen infört en sådan lag som den nu ifrågavarande, så vore det ingen risk för hyresgästen att underlåta att betala hyran. En sådan uppfattning tror jag icke man behöver räkna med. Däremot tror jag, att socialstyrelsen är inne på en fullkomligt riktig väg, när den i sitt yttrande vid behandlingen av just detta spörsmål framhåller, att det icke torde vara några vådor förenade med ett antagande av ett sådant förslag som det föreliggande. Vad socialstyrelsen här säger, tycker jag utgör ett ganska bra svar på vad lagrådet uttalat med herr ordförandens instämmande.

Socialstyrelsen säger bland annat följande: »Bestämmelsen behöver icke befaras giva anledning till slarv i fråga om hyresbetalning.» Och strax efteråt heter det: »Erinras må i sådant hänseende om paragrafens föreskrift, att hyresgästen i vissa fall måste göra särskild anmälan därom att rättelse gjorts» o. s. v. Denna socialstyrelsens motivering till sitt förslag — det gäller här det första mo-

mentet i paragrafen — innebär, såvitt jag förstår, att styrelsen tagit fullständigt avstånd från den tankegång, som utvecklats av lagrådet och sedan följts av utskottet och dess ärade ordförande i hans anförande här.

*Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)*

Emellertid säger socialstyrelsen, när den avvisar tanken på förlängt anstånd för dem, som befinna sig i sådant ekonomiskt läge, förorsakad av sjukdom eller arbetslöshet, att de enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle kunna få anstånd med hyresbetalningen, att det bör vara samhällets skyldighet att ingripa och hjälpa på sätt under den senaste tiden ägt rum. Ja, vad är det väl samhället i detta fall har gjort? Jo, samhället har ingripit och lämnat hyresbidrag av statsmedel till vissa kommuner för att dessa i sin tur skulle komma i tillfälle att lämna hyreshjälp till de arbetslösa. Men här är det ju fråga om någonting helt annat. Det lagförslag, som nu föreligger, avser ju icke en åtgärd av allenast provisorisk karaktär, utan av permanent sådan. Den hjälp, som nu kommer från samhällets sida, har blivit nödvändig på grund av den rådande mass-arbetslösheten; men även när den en gång försvinner — liksom innan den kom till — ha vi alltjämt att räkna med den omständigheten, att det finnes en här av lönarbetare, som leva i ett ständigt osäkerhetstillstånd, äro utsatta för arbetslöshetens hemska faror och all den nöd, som kan komma av sjukdom och dylikt. Det är för dessa man vill bringa hjälp genom den lag, som nu är föreslagen, så att de kunna under vissa villkor erhålla förlängt anstånd med hyresbetalningen.

Jag kan icke finna annat än att det för våra kommunala myndigheter skulle innebära en ofantligt stor lättnad, om en lagstiftning sådan som den föreslagna komme till stånd. Ty hur är det nu, när vräkningar ägt rum och kommunen måste taga sig an de vräakta? Jo, de kommunala myndigheterna, närmast då fattigvårdsmyndigheterna, måste anskaffa bostäder, låt vara mycket bristfälliga sådana, så att de vräakta familjerna åtminstone få tak över huvudet. Går man nu med på Kungl. Maj:ts förslag, så bereder man ju ökad tid för dessa stackars människor att försöka låna penningar eller att hysa in sig på annat håll, antingen de nu kunna få bo hos släktingar och goda vänner eller genom att möjliggöra för dem att i god tid göra anmälan hos fattigvårdsstyrelsen om sitt nödtillstånd för att få hjälp att betala hyran, så att vräkningen icke behöver förekomma.

Jag måste säga, att jag på det livligaste beklagar, att vår ärade ordförande, som eljest brukar vara så varmt intresserad för sociala reformer, har fått den uppfattningen om denna lagstiftning, som han här givit uttryck åt. När vi se på denna lag och skola bedöma behovet av densamma, så måste vi räkna med de olidliga förhållanden, som i detta hänseende ständigt äro till finnandes inom lönarbetarnas klass, särskilt då denna fruktansvärda osäkerhet, som ständigt råder och som gör att även den bäste, den mest skötsamme, kan tillfälligtvis råka i ekonomiska svårigheter. Om vi då ha en lag, som ger honom möjlighet att komma ur dessa tillfälliga ekonomiska svårigheter, utan att han och hans familj behöva kastas ut

Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)

på gatan, så kan jag icke finna annat, än att vi böra försöka att få en sådan lag införd. Den nu föreslagna lagen är visst icke tillräcklig, men den utgör dock ett första steg på vägen att söka bevara hemmen åt alla de tusenden och åter tusenden, som bo i Sveriges land.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Fru Östlund: Vi stå nu inför ett beslut, som kommer att helt och hållet förändra situationen på bostadsmarknaden, i synnerhet för de små lägenhetsinnehavarnas vidkommande. I flera år har hyreslagen utgjort ett alldeles utomordentligt skydd för hyresgästerna, och därför är det i detta ögonblick av den största vikt, att vi söka förstå de känslor, med vilka den stora allmänheten ser sig berövad detta skydd, som hyreslagen givit den. Det är med hänsyn härtill, som man har rätt att fråga: Kunna vi icke åtminstone få detta tillägg, som Kungl. Maj:t föreslagit för arbetslösa och sjuka.

Det kan tyckas, att vi förefalla alltför upprörda, då vi kämpa nu i detta sista ögonblick, och det kan ju tyckas, att kampen blott gäller ett halmstrå, men icke ens detta lilla halmstrå vill utskottet räcka oss. Det kan synas, som om den sak vi för närvarande diskutera icke mycket betyder i förhållande till den stora frågan om lagens upphävande, detta är ju utskottets åsikt. Men vi måste komma ihåg att ställa detta förslag i belysning av hyreslagens verkningar. Det är icke alla hyresvärdar och alla hyresgäster, som vänt sig till hyresnämnderna. Här i Stockholm är det icke ens hälften av hyresgästerna och hyresvärdarna, som vänt sig till dessa nämnder. Det finnes humana hyresvärdar liksom det finnes utmärkta hyresgäster, och för dessa har det icke funnits något behov av denna lagstiftning. Men det finnes också en kategori av hyresvärdar, som under krisen på bostadsmarknaden begagnat tillfället att köpa hus och söka driva upp hyrorna där. Många hyresgäster skulle också långt före detta stått på bar backe, om icke denna lag funnits.

Nu sade herr Samuelsson, att man borde skaffa rum åt dessa människor, *innan* de vräktes, och herr borgmästare Pettersson svarar, att »det icke vore gott att veta, om bostäder kunde beredas åt alla de vräkta». Ja, det är detta vi känna så intensivt, och det är detta som förmått oss att, trots det synt omöjligt, kämpa för att få ha hyreslagen kvar. Herr Samuelsson känner nog icke till stockholmsförhållandena. Vi ha här den Sieverska kasernen och gymnastiksalar och gamla skolhus m. m. Dessa lokaler har man använt förr, när det varit svårt, i det man *delat av salarna i bås*, där de husvilla fått logera. Det kan man få göra än en gång, fast det måhända blir ändå svårare att ordna, om det gäller att härbärgera sjuka.

Jag förstår mycket väl, att här finnas två riktningar, som ovillkorligen komma i konflikt med varandra. Jag har sagt en gång förut, då det gällde hyreslagen, att jag var glad, att jag icke var jurist, utan kunde se på denna fråga rent mänskligt. Jag förstår, att de

som ha större juridiska insikter, finna det svårt att gå med på detta, men jag för min del ställer mig, som herr Hage sade härom dagen, »på livets sida» och ber att på det varmaste få förorda, att kammaren antager Kungl. Maj:ts förslag i denna paragraf. Det är ju ingenting annat än som redan tillämpas av humana hyresvärdar. Den admonition, som borgmästare Pettersson talade om, skulle ju blott komma att drabba de hyresvärdar, som endast väntat på hyreslagens upphävande för att, i kanske oanad grad, begagna sig av sin ställning som hyresvärdar.

*Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)*

Herr borgmästare Pettersson sade också ett par ord, som jag icke kan underlåta att rikta mig emot. Måhända kan härigenom omdömet om Kungl. Maj:ts förslag från deras sida, som motsätta sig detsamma, bliva litet mildare. Man vet icke, sade han, om icke människor skola begagna sig av denna förlängda anståndstid på ett oärligt sätt. Tro herrarna, att det är så roligt för en familjefar att gå arbetslös? — Det invändes också, att man icke vet, när arbetslösheten verkligen är oförvållad. Ja, men när fabrikena stå stängda, behöva vi då diskutera, om det är oförvållad arbetslöshet eller ej? Och för övrigt, är icke detta något som kan utredas? Dylika invändningar tycker jag sannerligen icke äro annat än de obotfärdigas förhinder. Vad speciellt sjukdom beträffar, så brukar man ju i allmänhet kunna konstatera, om sådan föreligger med hjälp av läkarbetyg.

Jag tror icke vi behöva gå in i detaljer i denna fråga, men då detta humana förslag, som regeringen framfört, icke innebär något annat än vad som i många fall redan tillämpas i det praktiska livet, så måtte det väl icke vara något revolutionerande att biträda förslaget, och jag vädjar därför till kammaren att fatta sitt beslut i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, vartill jag än en gång ber att få yrka bifall.

Herr **Samuelsson**: Herr talman! Bara ett par ord i anledning av vad herr Lindqvist i Halmstad yttrade.

Jag instämmer till alla delar i vad herr Lindqvist yttrade till förmån för Kungl. Maj:ts förslag. Men vad som förvånade mig var, att det anstånd, varom det här är fråga, icke skulle få gälla även vid dödsfall och olycksfall. Jag är övertygad om att herr Lindqvist inser, att dessa draga med sig så pass stora kostnader, att därigenom motiveras, att respittiden då förlänges. Har man den uppfattningen, att man kan få andra kammaren med på Kungl. Maj:ts förslag — vilket jag hoppas, skall lyckas — då måste man göra sig den frågan: är det något, som hindrar, att de medlemmar, som gå med på Kungl. Maj:ts förslag om anstånd vid arbetslöshet och sjukdom, även skulle vilja vara med därom, då det gäller sådant som olycksfall och dödsfall? Jag är övertygad om att Kungl. Maj:t icke skulle ha något mot detta för egen del, och jag vet, att åtminstone ett statsråd talat med mig om att detta från hans sida icke skulle möta något hinder, ja t. o. m. att det vore önskvärt att detta inrycktes i Kungl. Maj:ts förslag. Jag förmenar därför, att de andrakammarledamöter,

*Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.*

(Forts.)

som tänkt att rösta för Kungl. Maj:ts förslag, böra ha all anledning att medtaga dessa fall, nämligen olycksfall och dödsfall.

Gent emot fru Östlund ber jag få säga, att jag kanske icke känner Stockholmsförhållandena lika bra som hon. Men går det icke att bereda bostad åt dessa stackars människor, som blivit vräkta under sådana omständigheter, då är det omänskligt att kasta dem på gatan. De äro dock människor. Man måste se till att de icke bliva vräkta, om det icke finnes något krypin att hysa dem i. Man behöver sålunda icke vara inne i Stockholmsförhållandena för att kunna bedöma denna fråga, utan det kan man göra med stöd av den erfarenhet, som man vunnit på andra håll.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till vår motion beträffande första momentet.

Herr **Pettersson** i Södertälje: Herr talman! Jag skall be att få inlägga en liten gensaga mot herr Lindqvists sätt att åberopa socialstyrelsen. Herr Lindqvist läste upp åtskilliga rader ur socialstyrelsens motivering till dess förslag till hyreslag. Han tillade visserligen, att det han läste upp avsåg motiveringen till socialstyrelsens förslag till 7 §, 1 mom. och det stadgande, som där finnes. Men han ansåg, att detta kunde åberopas som stöd även för det andra momentet. Detta går dock enligt min uppfattning alldeles icke för sig. När socialstyrelsen framlade sitt förslag till 7 §, så hade socialstyrelsen också tagit under övervägande möjligheten av att gå längre, men socialstyrelsen betonade, att man ej kunde gå längre med hänsyn till vad man tillika var skyldig i fråga om avvägandet av alla omständigheterna och med hänsyn till att man icke allt för mycket borde inskränka hyresvärdarnas rätt att uthyra lägenheterna till andra personer. Med iakttagande av denna omständighet ansåg sig socialstyrelsen endast kunna föreslå den bestämmelse, som finnes i första momentet, där det är fråga om anstånd på 8, eller om man inräknar tiden, inom vilken utslag skall meddelas, 10 dagar. Men om 7 §, 2 mom. skulle bliva antaget, skulle hyresvärdens rätt att disponera över lägenheten kunna utsträckas ända till 30 dagar över förfalldagen, och det är alldeles uppenbart, att hyresvärdens rätt att förfoga över lägenheten bleve väsentligt inskränkt genom en sådan bestämmelse. Man kan sålunda icke åberopa socialstyrelsen, med hänsyn till vad den sagt, till stöd för en sådan bestämmelse, som intagits i andra momentet av denna §.

När jag sist hade ordet, kunde jag icke föreställa mig, att redan denna diskussion skulle giva mig bevis för riktigheten av lagrådets och mina farhågor, att en bestämmelse av det innehåll, som angives i 7 § 2 mom. skulle i stor utsträckning komma att missförstås. Men två föregående talare, herr Samuelsson och fru Östlund, ha i det avseendet råkat ut för missförstånd, som i viss mån giva mig rätt i vad jag sagt. Herr Samuelsson nämnde sålunda i sitt yttrande, att om det blir bestämt, som här föreslagits, nämligen att arbetslösheten skall vara oförvållad eller att sjukdom föreligger, så veta myndigheterna mycket väl, att ömmande omständigheter förefinnas.

På det sättet kommer allmänheten till stor del att fatta lagen, nämligen att när »ömmande omständigheter» föreligga, äro myndigheterna skyldiga att bevilja anstånd. Men så är icke förhållandet. Lagen säger icke något sådant. Denna lag säger, att när myndigheterna finna, att de här omständigheterna — i och för sig äro de ju alltid ömmande — föreligga, eller, rättare, när synnerliga skäl finnas för att de vållat oförmågan att betala hyran, då *kan* anstånd medgivas. Men jag antar, att alla myndigheter, som ha att handlägga sådana ansökningar, skola anse, att ofta sådana ömmande omständigheter föreligga.

*Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)*

Fru Östlund sade, att när fabrikerna stå stängda, behöva vi icke resonera om oförvållad arbetslöshet föreligger. Ja, det beror på, om fabrikerna stå stängda på grund av att arbetarna beslutat att icke frivilligt gå dit, ty i sådant fall kan man icke säga, att arbetslösheten är oförvållad.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Fru **Östlund**: På detta sista skulle jag vilja svara, att jag tror icke, att arbetarna, om de taga upp en strid och därför bliva arbetslösa, kalla en sådan arbetslöshet oförvållad. Men det är på grund av den depressionstid, som råder, som vi väl få vara eniga om att det ofta uppstår oförvållad arbetslöshet.

Men jag begärde ordet närmast för att svara herr Samuelsson, som tydligen missförstått mig. Jag fick en läxa att icke försöka vara ironisk, när jag uppträder i en debatt, ty då blir jag icke förstådd. Ironien ligger tydligen icke för mitt temperament. Men när jag talat om Sievertska kasernen, så trodde jag, att detta skulle räcka. Jag känner allt för väl bostadsfrågan och har här i Stockholm allt för många gånger haft anledning att påtala dessa förhållanden. Jag har ingenting emot — åtminstone ville jag ha fram detta i mitt anförande — att man blir av med dessa lokaler, som bostäder åt husvilla. I detta avseende är jag ense med herr Samuelsson. Om jag förra gången icke lyckats göra mig förstådd, så hoppas jag, att herr Samuelsson nu förstår mig.

Herr **Lindqvist** i Halmstad: Herr talman! Jag begärde ordet närmast i anledning av herr Petterssons anförande för att säga, att jag icke vill göra socialstyrelsen ansvarig för vad Kungl. Maj:ts förslagit rörande moment 2. Det skulle vara att göra socialstyrelsen allt för stor ära.

Jag måste vidare säga, att jag icke kan förstå, att jag skulle citerat felaktigt — åtminstone har i sådant fall detta icke skett avsiktligt. Detta sade icke heller herr ordföranden utan han jävande gent emot min uppfattning, att han trodde, att ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle komma att medföra, att det uppstode en hel del slarviga hyresgäster. Men emot detta anförde jag, vad socialstyrelsen sagt i sitt yttrande, nämligen att det icke behöver befaras, att dessa förhållanden skulle giva anledning till slarv i fråga om hyran. Detta säger socialstyrelsen om den kortare respitid, som

Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)

föreslås i det första momentet. Och då säger jag, att jag tror, att man kan använda denna socialstyrelsens motivering gent emot lagrådet och lagutskottets ordförande, då de säga, att om det skulle bli en längre respittid, så skulle det bliva slarvar bland hyresgästerna.

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Chefen för justitiedepartementet herr statsrådet **Åkerman**: Herr talman! Jag skall bara be att få säga några få ord.

Jag kan naturligtvis mycket väl förstå, att herr Pettersson i Södertälje, som är överexekutor i sin ort, kan vara känslig för nya arter av mål, som man vill hänskjuta till överexekutorernas prövning. Men jag tror, att han betydligt överdrivit svårigheterna. Jag nekar icke, att det i ett eller annat fall kan uppstå brydsamma kasus, men jag vågar fortfarande påstå, att dessa myndigheter redan ha sig ålagd en rätt så svår diskretionär prövning. Jag vill erinra om att utsökningslagen dock i en del fall åt överexekutor inrymmer sådan diskretionär prövningsrätt, t. ex. i kapitlet om reseförbud, skingringsförbud och kvarstad. Där finnes sådana uttryck som: finnes det synnerlig fara för att egendom genom vanvård eller annorledes försämras eller att den eller den skall avvika o. s. v. Ja, det är också en diskretionär prövning, som man får fullgöra, så gott man kan. Det begäres här icke något annat.

Herr Pettersson i Södertälje har också beklagat, att genom detta förslag skulle hyresvärdarna en hel månad — en hel månad! — gå miste om den fria förfoganderätten över sina lägenheter. Ja, det är ju förskräckligt. Men i jämförelse med den andra parten, åt vilken man vill bereda en smula rådrum, innan han kastas med hustru, barn och bohag under bar himmel, frågar jag, vilken som har att draga den tyngsta bördan. Jag vill erinra om, att här är icke begärt så synnerligen mycket. Enligt Tysklands civillagbok får hyresgäst icke vrakas, förrän han försummat två på varandra följande hyres terminer. I England ha domstolarna en vidsträckt befogenhet att hjälpa en hyresgäst, som på plausibla skäl icke kan betala hyran. Såväl i England som Frankrike kunna domstolarna meddela anstånd med betalning.

Herr Pettersson tog också upp — jag tror dock, att här förelåg en felsägning av en föregående talare — frågan om andra ömmande omständigheter än sjukdom och arbetslöshet. Felsägningen tog han till intäkt för en utläggning sådan som denna: där se ni, vart detta förslag kan leda, när till och med de, som uppträda i kamraren, icke kunna tolka förslaget bestämmelser. Men man får väl dock hoppas, att de myndigheter, som skola tolka lagen, taga reda på vad det gäller. Och min tro är, att allmänheten ganska snart skall sätta sig in uti vad det här är fråga om, att det är sjukdom och arbetslöshet det gäller och icke ömmande omständigheter i allmänhet. Jag skulle vilja säga, att om man diskuterar ett ämne som detta, så är det förlätligt att begagna uttrycket ömmande omständigheter, då hela auditoriet vet, vad man därmed åsyftar. Jag tycker

icke, att man bör taga en sådan episod till intäkt för påståendet, att ingen kommer att begripa denna lag.

Jag ber att få erinra kammarens ledamöter, att frågan nu ligger så, att en massa människor äro fyllda av oro och bekymmer över vad som stundar, när hyresregleringen skall upphöra. Regeringen har nu funnit det angeläget att införa vissa för hyresgästerna värdefulla tillägg till den gällande lagen. Jag tycker, att då böra riksdagens kamrar gå till mötes och söka bidraga till sinnenas lugnande. Det moment, som det här är fråga om, innehåller också ett sådant stadgande, som i någon mån borde kunna ingjuta mod och förtröstan hos de fattiga människor, som det här gäller. Och då, såsom redan är framhållet, det icke är fråga om något annat än att minska antalet av dessa vräkningsförrättningar, som måste vara upprörande för var och en, så vådjar jag varmt till kammaren att taga denna del av 7 § liksom föregående moment.

*Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)*

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde först propositioner beträffande det stadgande, som innefattades i 7 § av utskottets lagförslag, nämligen dels på godkännande av berörda stadgande, dels ock på godkännande av samma stadgande med tillägg av det stadgande, som innefattades i 7 § 1 mom. tredje stycket av det i herr Samuelssons m. fl. förenämnda motion framlagda lagförslaget, och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Votering begärdes likväl, i anledning varav nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner det stadgande, som innefattas i 7 § av första lagutskottets förevarande förslag till lag med vissa bestämmelser rörande hyra, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt samma stadgande med tillägg av det stadgande, som innefattas i 7 § 1 mom. tredje stycket av det i herr Samuelssons m. fl. motion nr 209 framlagda lagförslaget.

Omröstningen utföll med 137 ja mot 42 nej; och hade kammaren alltså godkänt det stadgande, som innefattades i 7 § av utskottets förslag.

Vidare framställde herr talmannen propositioner i fråga om det stadgande, som innefattades i 7 § 2 mom. av det utav Kungl. Maj:t framlagda lagförslaget, nämligen på: 1:o bifall till utskottets förslag, att berörda stadgande icke skulle upptagas i lagen, 2:o godkännande av stadgandet enligt Kungl. Maj:ts förslag samt 3:o godkännande av det förslag, som beträffande detta moment under överläggningen framställt av herr Samuelsson; och fann herr talmannen den under 2:o) angivna propositionen vara med övervägande ja be-

Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.

(Fortis.)

svarad. Votering begärdes emellertid, i anledning varav herr talmannen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka därvid den under 1:o) angivna antogs till kontraposition. I överensstämmelse härmed uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner det stadgande, som innefattas i 7 § 2 mom. av Kungl. Maj:ts förevarande förslag till lag med vissa bestämmelser rörande hyra, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit första lagutskottets förslag att berörda stadgande icke skall upptagas i lagen.

Voteringen utvisade 100 ja mot 76 nej, vadan kammaren godkänt det stadgande, som innefattades i 7 § 2 mom. av Kungl Maj:ts förevarande lagförslag.

8 §; *överskriften till 6—8 §§.*

Godkändes.

För 9 § hade utskottet i likhet med Kungl. Maj:t föreslagit denna lydelse:

9 §.

1. Inom stad med en mantalsskriven folkmängd vid 1923 års ingång av minst 30,000 skall, där icke Konungen på framställning av stadsfullmäktige medgiver undantag, genom kommunens försorg förmedlas uthyrning av omöblerade bostadslägenheter.

2. Konungen äger på framställning av stadsfullmäktige i stad, där bostadsförmedling jämlikt 1 mom. eller eljest av kommunen ombesörjes, förordna om skyldighet för hyresvärd att, beträffande omöblerad bostadslägenhet, enligt därom i sammanhang med förordnandet givna föreskrifter göra anmälan om hyresledighets inträdande och upphörande ävensom lämna andra för förmedlingen erforderliga uppgifter.

Har sådant förordnande meddelats, vare den, som försummar att i föreskriven tid och ordning göra anmälan eller lämna uppgift, förfallen till ansvar av böter från och med fem till och med tvåhundra kronor.

3. Stadsfullmäktige äga besluta, huru kommunal bostadsförmedling skall anordnas, samt huruvida och med vilka belopp avgifter för sådan förmedling skola utgå, dock att, där anmälningsskyldighet jämlikt 2 mom. föreskrivits, fullgörande därav icke må medföra skyldighet för hyresvärderna att erlagga avgift, med mindre han vid sin anmälan tillika påkallar förmedling.

I det av herr *Samuelsson m. fl.* motionsvis framlagda lagförslaget hade åt motsvarande paragraf givits denna lydelse:

*Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)*

9 §.

1 mom. Inom stad med mantalsskriven folkmängd vid 1923 års ingång av minst 20,000 skall, där icke Konungen på framställning av stadsfullmäktige medgiver undantag, genom kommunens försorg förmedlas uthyrning av omöblerade bostadslägenheter.

2 mom. Konungen äger, där bostadsförmedling jämlikt 1 mom. eller eljest av kommunen ombesörjes, förordna om skyldighet för hyresvärd att, beträffande omöblerad bostadslägenhet, enligt därom i sammanhang med förordnandet givna föreskrifter göra anmälan om hyresledighets inträdande och upphörande ävensom lämna andra för förmedlingen erforderliga uppgifter.

Har sådant förordnande meddelats, vare den, som försummar att i föreskriven tid och ordning göra anmälan eller lämna uppgift, förfallen till ansvar av böter från och med fem till och med tvåhundra kronor.

3 mom. Stadsfullmäktige äga besluta, huru kommunal bostadsförmedling skall anordnas, samt huruvida och med vilka belopp avgifter för sådan förmedling skola utgå, dock att, där anmälningskyldighet jämlikt 2 mom. föreskrivits, fullgörande därav icke må medföra skyldighet för hyresvärden att erlägga avgift, med mindre han vid sin anmälan tillika påkallar förmedling.

Efter föredragning av paragrafen yttrade:

Herr **Samuelsson**: Angående 9 § ber jag att få yrka bifall till min motion om att bostadsförmedling skall anordnas i alla städer med minst 20,000 invånare. Det står visserligen i utskottets utlåtande, att stadsfullmäktige äga rätt att besluta om en dylik bostadsförmedling, men man vet ändå, att sammansättningen av stadsfullmäktige i en hel del av dessa städer kan ju vara sådan, att man icke får till stånd dylik bostadsförmedling. Jag är övertygad om att de av kammarens ledamöter, som just tillhöra dessa gränsstäder, nämligen med invånare mellan 20,000 och 30,000, allt för väl kunna ge mig rätt i att det är absolut nödvändigt, att bostadsförmedling föreskrives även i dessa städer.

Jag yrkar alltså här bifall till min motion.

Herr **Pettersson** i Södertälje: I olikhet med den föregående talaren vågar jag hålla före, att sammansättningen av stadsfullmäktige i våra städer numera är sådan, att där ett verkligt behov kan anses föreligga att inrätta kommunal bostadsförmedling även i städer med mindre än 30,000 invånare, kommer också sådan bostadsförmedling till stånd. Jag tror, att det icke är att befara, att ett verkligt behov härav ej skall bli tillgodosett, och därför anser jag det klokt att i fråga om den nu föredragna paragrafen följa utskottets förslag, som ansluter sig till Kungl. Maj:ts proposition.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets hemställan.

*Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)*

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, framställde herr talmannen propositioner dels på godkännande av förevarande paragraf enligt utskottets förslag, dels ock på godkännande av paragrafen i den lydelse, som föreslagits i den av herr Samuelsson m. fl. i ämnet avgivna motionen; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen hava flertalets mening för sig. Som votering likväl begärdes, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en voteringsproposition av följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren godkänner 9 § i första lagutskottets förevarande förslag till lag med vissa bestämmelser rörande hyra, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt nämnda § i den lydelse, som föreslagits i den av herr Samuelsson m. fl. i ämnet avgivna motionen.

Omröstningen utföll med 150 ja mot 25 nej; och hade kammaren alltså godkänt paragrafen enligt utskottets förslag.

Överskriften till 9 §.

Godkändes.

10 §.

Enligt utskottets med Kungl. Maj:ts överensstämmande förslag skulle paragrafen lyda sålunda:

10 §.

Den, som vid uthyrning av lägenhet, möblerad eller omöblerad, eller vid överlåtelse av hyresrätt till sådan lägenhet tager eller för sig eller annan betingar vederlag, av vad slag det vara må, som, enligt vad han insett eller bort inse, är uppenbart oskäligt, straffes med böter från och med tjugufem till och med tiotusen kronor eller med fängelse i högst ett år. Såsom uthyrning av lägenhet skall anses även upplåtande eller överlåtande av delägarrätt i fastighet eller i bolag eller förening, som äger fastighet, när avtalets syfte uppenbarligen är att vinna eller bevara tillgång till lägenhet.

Vad i första stycket stadgas äge dock ej tillämpning, där av omständigheterna framgår, att sådant förfarande, som där beskrives, icke inneburit utnyttjande av annan persons trångmål med avseende å möjligheten att vinna eller bevara tillgång till en efter hans förhållanden nödig lägenhet.

Fälles någon till straff för brott, som i denna § sägs, må domstolen, efter ty skäligt finnes, kunna förplikta gärningsmannen att utgiva, helt eller delvis, värdet av taget eller avtalat vederlag.

Herrar *Hage* och *Sjöström* hade i sin ovanberörda motion, nr 210, yrkat, att paragrafen måtte erhålla följande avfattning:

10 §.

Den — — — vederlag, av vad slag det vara må, som med hänsyn till ej mindre lägenhetens beskaffenhet och det allmänna läget på bostadsmarknaden än även omkostnaderna för fastigheten och förhållandena i övrigt är att anse som oskäligt, straffes med böter fr. o. m. 100 t. o. m. 10,000 kronor eller med fängelse i högst ett år. Såsom uthyrning — — — tillgång till lägenhet.

Vad i första stycket — — — nödig lägenhet.

Fälles någon — — — avtalat vederlag.

Paragrafen föredrogs. Därvid yttrade:

Herr **Hage**: Herr talman! Jag har tillåtit mig att på denna punkt väcka en motion, och jag skall med anledning därav be att få yttra några ord.

Jag har förut sagt, att det förslag som regeringen har framlagt angående denna lagstiftning är ett steg i rätt riktning, men jag har samtidigt gjort gällande, att vissa punkter i detta lagförslag icke äro tillfredsställande utan i behov av en utbyggnad. Särskilt skulle jag vilja säga, att förslaget med avseende å 10 § icke är tillfredsställande. Jag skulle fastmer vilja säga, att såsom förslaget beträffande denna paragraf nu är framlagt, så blir denna lags föreskrift, såvitt jag kan förstå, endast ett skådebröd för hyresgästerna. Vad avser man nämligen med lagen i detta stycke? Jo, man avser ju det, att man skall kunna komma åt husägare, när dessa fordrat eller tagit oskälig hyresersättning. Men detta förslag, som här föreligger kan icke, såvitt jag förstår, leda till detta. Förslaget är nämligen försett med så många undantag och så många hakar, att jag tror, att det kommer att haka upp sig, att det icke blir något resultat, när domaren till slut skall fälla en dom och förklara en viss hyra vara sådan, att den faller under denna ockerlagstiftning, som man vill åstadkomma med denna lag. Det är nämligen på det sättet, att här föreslår man, att den här lagen skall vara sådan, att för att en hyra skall kunna rubriceras såsom ockerhyra, så skall den vara *uppenbart* oskälig; alltså, det är icke nog med att den skall vara oskälig, utan den skall till och med vara *uppenbart* oskälig. Vidare skall den vara i så hög grad *uppenbart* oskälig, att till och med husägaren, hyresvärden, insett eller bort inse att den verkligen är *uppenbart* oskälig. Då skall det gå bra långt!

Men jag förstår, varför förslaget utformats på det sättet. Det har skett därför, att hela den föregående prisockerlagstiftningen är lagd på det viset. Så har man t. ex. när det gällt krislagstiftningen, haft en paragraf, som varit utformad i enlighet härmed. Vad har följden blivit härav? Jo, följden har blivit den, att det torde vara ett oerhört ringa antal fall, som åtalats inför domstol, där man kunnat bevisa, att ocker verkligen förelegat, med ett ord, hela denna prisockerlagstiftning har varit fullständigt betydelselös. Och all-

*Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)*

*Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)*

mänheten har också haft den uppfattningen, att den varit betydelselös.

Vi ha ju t. ex. haft den här lagstiftningen med avseende å butiker. Jag har hört talas om ett fall där ockerlagen påyrkades skola gälla mot en uthyrare av en butik. Det gällde en butikslägenhet, för vilken det betalats en hyra av 2,000 kronor per år; hyran höjdes upp till 6,000 kronor, och fallet bragtes inför domstol. Man ville göra gällande, att detta var ändock ocker. Men vad förklarade domstolen? Domstolen förklarade, att höjningen av hyran från 2,000 till 6,000 icke var ocker. Nu är det visserligen sant, att det gjordes gällande den gången, och kanske även förhöll sig så, att hyresgästen icke varit tvungen att hyra den på det viset, det förelåg i viss mening ett frivilligt åtagande å hans sida. Men jag tycker, att, även om man kan komma med en sådan invändning så avvärjar man icke härmed den som påstår, att, om man lägger lagstiftningen i den riktningen, om man förser lagstiftningen med sådana undantag, som det här är fråga om, då gör man lagstiftningen fullständigt utan någon betydelse när det gäller att skydda en hyresgäst. Och jag skulle rent av vilja fråga herr Jakob Pettersson, som givetvis kommer att försvara utskottets förslag: tror verkligen herr Jakob Pettersson, att denna lagstiftning, sådan den är formulerad, kommer att i något fall lända till något resultat, och i huru många fall? Jag skulle för min del vilja tro, att herr Jakob Pettersson är ense med mig i det avseendet, att, om denna lagstiftning formuleras på detta sätt, så kommer den att tillämpas i endast rena undantagsfall.

Jag vill alltså med detta säga, att det lagförslag, som föreligger på denna punkt, är synnerligen otillfredsställande. Det blir bara att lura hyresgästerna, att inbilla dem, att det finnes en lagstiftning, som i verkligheten icke finns eller åtminstone icke kommer att lända till något resultat i tillämpningen. Och det skall man icke göra, man bör icke lura hyresgästerna genom att åstadkomma en sådan formulering, som här är föreslagen.

För min del har jag i detta sammanhang icke kunnat underlåta att konstatera, att i Finland har man en lagstiftning på det här området, som är formulerad på helt annat sätt och som skapat en helt annan rättsordning. Där har man kastat bort alla de där bestämmelserna om, att husägaren skall inse, att hyran är oskäligen, och att den skall vara uppenbart oskäligen m. m., och där säger man helt enkelt, att när man konstaterat, att hyran är oskäligen, så dömer man utan vidare husägaren till böter. Jag tror för min del, att, om vi kunde åstadkomma en sådan lagstiftning, så hade vi därmed också verkligen gjort något till skydd för hyresgästerna.

Vidare skulle jag i övrigt vilja påpeka det förhållandet, att den här böteslatituden, som här är föreslagen och som går från 25 kronor och högre upp, är oerhört vid. Det är visserligen något mycket vanligt, då det gäller en sådan här lagstiftning. Det oaktat kan jag icke underlåta att vara av den meningen att, då man här föreslagit böter ända ned till 25 kronor, detta måste vara mindre till-

fredsställande. Det är ju givet, att en husägare resonerar som så — om den här lagstiftningen nu får någon betydelse —, så är det ju föga kännbart, om han får betala 25 kronor, om han gör sig skyldig till en överträdelse av denna lag. Jag menar således, att gränsen nedåt är satt så oerhört lågt, att den borde ändras, och därför har jag för min del tillåtit mig att föreslå en höjning av minimibötesbeloppet till 100 kronor.

Jag har med ledning av dessa synpunkter väckt en motion, där jag gjort ett yrkande, och det yrkandet innebär, att man skall kunna döma för hyresocker en hyresvärd, som tar vederlag, av vad slag det vara må, som med hänsyn till ej mindre lägenhetens beskaffenhet och det allmänna läget på bostadsmarknaden än även omkostnaderna för fastigheten och förhållandena i övrigt är att anse som oskäligt; då skall han kunna straffas med böter fr. o. m. 100 t. o. m. 10,000 kronor eller med fängelse i högst ett år. Alltså, jag yrkar på en ändring av Kungl. Maj:ts förslag i denna punkt. Och då det har gällt själva utformningen av detta ändringsförslag, har jag tagit upp den lagtext, som finnes i den gamla hyresregleringslagen, varför jag tror att lagtexten bör vara tillfredsställande, då den ju en gång i världen granskats av lagrådet m. fl.

Med anledning av vad jag sålunda anfört, skall jag tillåta mig att yrka bifall till den formulering av denna paragraf, som jag föreslagit i den av mig väckta motionen.

Häruti instämde herr *Samuelsson*.

Herr **Pettersson** i Södertälje: Herr talman! Herr Hage har till mig framställt två frågor. Den ena var, om jag tror, att lagen, därest den blir antagen, kommer att tillämpas, och den andra var, i hur många fall den kommer att tillämpas. På den första kan jag utan tvekan svara, att jag tror, att det skall uppstå sådana fall, då lagen behöver tillämpas och verkligen också kommer att leda till straffpåföljd. Vad beträffar den andra frågan, beklagar jag, att jag tyvärr är absolut ur stånd att besvara den, och jag antar, att herr Hage icke heller begär något svar på densamma.

Den nu ifrågakommande bestämmelsen är så formulerad, att det för att en person skall bli dömd för hyresocker fordras, att han vid uthyrning av en lägenhet betingat sig vederlag, som, enligt vad han insett eller bort inse, är uppenbart oskäligt. Mot detta har herr Hage invänt, att det är för mycket begärt, att det för fällande dom skall fordras, att vederbörande insett eller bort inse, att förfarandet varit ockermässigt, och herr Hage vill nöja sig med att de föreliggande omständigheterna objektivt taget och oavsett vad hyresvärdens själv insett, skola vara sådana, att hyresbeloppet framstår som oskäligt. Gent emot herr Hage vill jag då påpeka, att det här är fråga om en undantagslagstiftning. Vi ha, som herr Hage själv antytt, icke några speciella ockerlagar på andra områden, och då är det skäl i att vara försiktig, när man på ett enstaka område belägger ett visst förfarande med straff. Jag vill vidare framhålla, att

Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)

*Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)*

det mycket väl kan tänkas, att en lagtext, såsom den av herr Hage formulerades, i enstaka fall skulle kunna lända till verklig obillighet mot hyresvärdarna, och det vill väl icke herr Hage göra sig skyldig till.

Den andra förändringen, som herr Hage talar för, är att man i paragrafen skulle särskilt införa en bestämmelse, att det vid bedömning av ifrågavarande slags mål skulle tagas hänsyn såväl till lägenhetens beskaffenhet som även till det allmänna läget på bostadsmarknaden och omkostnaderna för fastigheten samt till förhållandena i övrigt. Detta förslag har utskottet avstyrkt på den grund, att det är självklart, att alla dessa nämnda omständigheter skola tagas under överbägande, och då är det onödigt att betunga texten med en sådan utförlighet.

Vad beträffar herr Hages förslag om ändring av böteslatituden, kan det naturligtvis finnas olika meningar om den saken. Jag vill inte förneka, att det skulle te sig egendomligt, om en person, som verkligen gjort sig skyldig till hyresocker, bestraffades med 25 kronors böter. Men om Kungl. Maj:ts och utskottets förslag antages, tror jag icke, att verkligt hyresocker skulle bli så milt bestraffat, ty jag vill fästa uppmärksamheten på, att maximum är 10,000 kronors böter eller ett års fängelse, och detta gör, att ett så att säga normalt fall av hyresocker kommer att drabbas av betydligt högre straff än minimum. Straffminimum torde endast komma att tillämpas, om det föreligger extra ordinära förhållanden, som kunna betecknas såsom i hög grad förmildrande omständigheter. I praktiken tror jag icke, att herr Hage behöver befara, att det skall ädömas alltför låga bötesbelopp.

Herr Hage åberopade också i sitt anförande den finska hyresockerlagen, och det är sant, att det enligt denna lag är straffbart att taga ett hyrespris överstigande maximalpriset. Där förekommer sålunda icke någon hänvisning till att man insett eller bort inse, att den fordrade hyran var oskäligen. Men det ligger i sakens natur, att man där ordnat det hela på annat sätt. I Finland fastställer nämligen regeringen vissa maximihyror, och då är det ju klart, att husägarna ha skyldighet att hålla reda på dem. Överskrider en hyresvärd ifrågavarande hyror, behöver naturligtvis inte hyresgästen bevisa, att motparten borde haft kunskap om dessa priser, ty detta kan man ju utan vidare förutsätta.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Efter av herr talmannen givna propositioner å de under överläggningen förekomna yrkandena godkände kammaren paragrafen i den av utskottet föreslagna lydelsen.

Aterstående delar av lagförslaget.

Godkändes.

Utskottets hemställan i punkten 1) förklarades vara besvarad genom kammarens beslut i fråga om lagförslaget.

Punkten 2).

I de uti punkten omförmälda motionerna I: 160 och II: 209 hade föreslagits, att riksdagen måtte, i samband med ifrågavarande lagförslags antagande, uti skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en snar och genomgripande omarbetning av nu gällande allmänna hyreslagstiftning, åsyftande framför allt ett bättre tillgodoseende och trygghet av de mindre bemedlades behov av tjänliga och sunda bostäder, samt för riksdagen snarast möjligt framlägga de lagförslag, som därav påkallades.

*Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)*

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr Samuelsson: I min motion nr 209 har jag påyrkat en skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om en snar och genomgripande omarbetning av nu gällande allmänna hyreslagstiftning. Detta förslag har av utskottet avstyrkts. Jag anser emellertid, att de bestämmelser, som vi nu antagit, endast äro att betrakta som övergångsbestämmelser ifråga om hyreslagens avveckling, och det är absolut nödvändigt, att vi snarast få en reglering av den allmänna hyreslagen för att bättre tillvarataga hyresgästernas intressen. Jag kan icke finna, att de skäl, utskottet anført för sitt avslagsyrkande, äro bärande nog för att man icke under nuvarande förhållanden skall söka få till stånd en revidering av lagen och det fortast möjligt. Jag vill med anledning härav yrka bifall till motionen nr 209 i vad den avser att en skrivelse till Kungl. Maj:t skulle avlätas.

Herr Pettersson i Södertälje: Herr talman! Utskottet har i frågan om ändring av nyttjanderättslagen liksom i så många andra anslutit sig till justitieministerns uppfattning, och den är, att det i detta fall torde vara lämpligt att något litet se tiden an och avvakta erfarenheten av verkningarna av den lag, som nu antagits, innan man skrider till en ändring av nyttjanderättslagen.

Jag är för min del ense med motionären därom, att det nog kan behövas ändringar i nyttjanderättslagen, och utskottet uttalade i fjol i sin då avgivna motivering till två av sina betänkanden, att ändringar i nyttjanderättslagen nog borde komma under övervägande. Men den omständighet, som jag nyss nämnde, torde vara av den vikt, att det kan vara skäl att något litet dröja med att sätta igång den saken. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts och utskottets hemställan.

Herr Hage: Jag skall också be att få tillstyrka förslaget om skrivelse, och jag gör det särskilt med hänsyn därtill, att föregående års riksdag uttalade sig för en del ändringar i hyreslagen, som nu icke kommit med. Majoriteten här i riksdagen var sålunda redan då överens om att vissa ändringar skulle ske utöver dem, som åstadkommits. Dessutom skulle jag vilja säga, att om här åstadkommes en skrivelse från riksdagens sida, borde det åtminstone ha *någon* betydelse för påskyndandet av denna fråga. I det sammanhanget skulle jag

Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)

också vilja rikta en vädjan till herr justitieministern, som ju har inflytande på denna sak, den vädjan nämligen att det »civila förståndet» — om jag får kalla det så — också finge i större utsträckning göra sig hört, när det gäller utredning i den här frågan. Det vore bl. a. önskligt, om t. ex. socialstyrelsen fick något mindre inflytande på utformningen av lagstiftningen och att särskilt representanter för den stora befolkningskategori, som heter hyresgäster, finge på något sätt göra sig gällande vid utformningen av lagstiftningen. Jag tror för min del, att om så finge ske, skulle det vara till synnerligen stort gagn för hela lagförslaget.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till i punkten omförmälda förslag till skrivelse till Konungen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja godkänd. Votering begärdes emellertid, till följd varav nu uppsattes, justerades och anslogs denna omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller första lagutskottets hemställan i punkten 2) av utskottets förevarande utlåtande nr 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit i punkten omförmälda förslag till skrivelse till Kungl. Maj:t.

Voteringen utvisade 129 ja mot 35 nej, vid vilken utgång kammaren således bifallit utskottets hemställan.

Slutligen föredrogs *punkten 3*); och begärdes ordet därvid av

Herr **Carlson** i Mölndal, som yttrade: Herr talman! Jag har beträffande övergångsbestämmelserna väckt en motion, som avsåg en minsta uppsägningstid av sex månader innevarande år och som endast skulle tillämpas vid uppsägning av hyresavtal till den 1 oktober 1923.

Nu har denna min motion icke vunnit något stöd inom utskottet, och jag kommer heller icke att framställa något yrkande; men för att icke kammarens ärade ledamöter skola få den uppfattningen, att motionen möjligen kan betraktas såsom en okynnesmotion, skall jag be att få disponera ett par minuter för att motivera densamma.

Jag vill då kort och gott säga, att anledningen till denna motion är det förhållandet, som jag speciellt känner till från Göteborg, nämligen att fastighetsägarna därstädes genom ett i sin organisation fattat beslut kommit överens om att icke verkställa några uppsägningar av hyresgästerna förrän den minsta uppsägningstid, som står stipulerad i kontrakten, är inne; det vill med andra ord säga, att vad

smälägenheter angår, komma dessa icke att sägas upp förrän den 1 juli innevarande år.

Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)

Då jag utgår från den uppfattningen, att sviterna vid den stora omflyttning, som skall ske innevarande år, kunna regleras bättre genom en lång sikt på sex månader i stället för tre, har jag väckt denna motion, som innebär att i år skulle tillämpas en minsta uppsägningstid av sex månader. För att nu möjligen i någon mån styrka, att jag i detta avseende ej varit fullständigt bakom flödet, skall jag be att få citera vad man i Dagens Nyheter skrev beträffande en sådan kort eller lång uppsägningstid i en ledande artikel för den 2 februari i år. Tidningen säger: »Det har betecknats som en fördel, att fastighetsägarna hittills företagit relativt få uppsägningar. Detta är dock mest en illusion. Uppsägningstiden är i regel endast tre à fyra månader, vadan den verkliga uppsägningsfrekvensen ej kan överskådas förrän framemot midsommar. Otivelaktigt skulle det verka mera lugnande, om uppsägningarna företoges utan dröjsmål och hysesanspråken för nästa hyresår angäves.» Jag är fortfarande av samma uppfattning, sedan nu lagutskottet har behandlat denna min motion och även sedan jag har läst socialstyrelsens uppfattning beträffande denna sak.

Jag betraktar det nämligen såsom synnerligen viktigt, att den stora omflyttning, som skall ske i år, kommer att preciseras till den 1 nästkommande april, så att alla innehavare av smälägenheter däri- genom finge en förlängd frist av tre månader. Jag anser detta viktigt icke minst såsom riksdagsman, att vi den 1 april i år kunde få en fullständig överblick av, hur det ser ut i våra större städer, där ju sviterna komma att bli som allra värst. Den 1 april har riksdagen fortfarande två månader att arbeta på, och skulle det uppstå något verkligt elände — ja, vi kunna t. ex. säga, att i Göteborg är man synnerligen bekymrad över vad som skall inträffa med anledning av att hyresregleringslagen fallit — så kunde riksdagen exempelvis vidtaga ett eller annat beslut. Jag förmenar att detta kunde ha sin betydelse för beviljande av anslag till bostadproduktionen, ty att få denna riktigt i gång, det är ju enda effektiva medlet att kunna avhjälpa bostadsbristen.

Nu anföres såsom skäl mot en sådan minsta uppsägningstid av sex månader, att det skulle bli en större konkurrens för dem, som inneha smälägenheter om dessa också skulle uppsägas vid den tiden. Men jag ber att i det fallet få konstatera — och jag vänder mig därvid särskilt till utskottets ärade ordförande — att denne under den tid, jag varit med om behandlingen av hyreslagen, alltid framhållit som ett mycket starkt moment för lagens upphävande, att praktiskt taget ha alla hyresgäster under de sex år lagen tillämpats blivit vad man kallar *fastfrusna*; i år lade man icke så stor vikt vid ordet *fastfrusna*, utan betecknade det så, att det blev en *förstelning* på området. Lägenhetsinnehavarna äro förstelnade; den stora islossningen måste komma och den allmänna omflyttningen måste nu ske. Vad skall då ske? Nu säger socialstyrelsen, att beträffande de större lägenheterna är det i allmänhet en uppsägningstid av sex måna-

Ang.
lag med vissa
bestämmelser
rörande hyra.
(Forts.)

der — ja, det är riktigt — och skulle nu också de små lägenheter-
na sägas upp samma tid, komme, menar man, de stora lägenheterna
att konkurrera med de små, vilket skulle gå synnerligen illa åt inne-
havarna av smålägenheter. Men tillåt mig då framställa den frå-
gan: vart skola då dessa, som inneha kontrakt med sex månaders
uppsägningstid för lägenheter mellan 4 och 10 rum söka sig hän?
De äro av omständigheternas makt tvingade att skriva under en ny
förlängning av kontraktet på sina stora lägenheter, ty de ha ju
endast den rayonen att röra sig på, eller också få de låta bli att
skriva kontrakt tills endast tre månader återstå till den 1 oktober.
De få invänta den 1 juli, men då är ju konkurrensen med smålä-
genheterna precis densamma. Skillnaden är endast den, att tiden är
förkortad i detta avseende med tre månader. Nu har man också
invänt, att en sådan bestämmelse skulle kunna tänkas verka på det
viset, att en mängd hyresgäster skulle sägas upp, man kan säga utan
någon som helst anledning, därför att värdarna ej ville försitta
tiden eller möjligheten att få sina hyresgäster uppsagda. Det är
ett antagande, ett profeterande, och det har gjorts många sådana
på många områden under de år som vi diskuterat hyresregleringsla-
gen. Jag förmodar, att lika litet eller lika mycket som förut gjorda
antaganden och påståenden blivit uppfyllda i verkligheten, lika myc-
ket eller lika litet håller detta påstående streck, ty jag tror icke, att
en husvärd, åtminstone en av våra mera humana, skulle springa och
säga upp folk, ovetande om han skall begära högre hyra eller om
han överhuvud taget vill vara av med sin hyresgäst.

Som sagt, jag har intet yrkande, men jag uttalar mitt bekla-
gande av att de synpunkter, som ligga till grund för min motion,
icke vunnit beaktande inom utskottet.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 4.

Herr statsrådet *Thorsson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition
nr 94, angående fortsatt befrielse för riksbanken under viss tid från
skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld.

Denna proposition bordlades.

§ 5.

Ang.
ändring i 51 §
av Folkskole-
stadgan.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget andra kamma-
rens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt
motion angående ändring i 51 § av folkskolestadgan.

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga
utskott hänvisad motion, nr 32, hade herr *Pehrsson* i Göteborg före-
slagit, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att
sådan ändring måtte vidtagas i § 51 av folkskolestadgan, att till-
synen över skolgången uppdroges åt skolrådet.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr **Pehrsson** i Göteborg: Herr talman! Det är icke vidare lockande att yttra sig i ett ärende, där jag är övertygad om att en hel del av kammarens ledamöter icke ha någon personlig erfarenhet och därtill att göra detta, när tre fjärdedelar av kammaren är frånvarande — för en synnerligen väl behöflig frukostrast visserligen. Men jag kan i alla fall icke underlåta att säga några ord angående min motion och vad som av utskottet har i fråga om densamma åtgjorts. Utskottet har tillstyrkt motionen varmt, så vitt jag kan förstå, i fråga om dess innehåll, då utskottet säger, att det ger motionärens förslag sin fulla anslutning, men på samma gång har utskottet dock av formella skäl icke kunnat tillstyrka motionen.

Jag skall be att få en liten smula visa, hur litet denna motion i verkligheten hänger samman med det förslag, till vilket här hänvisas, nämligen betänkandet om »representativt system inom den kyrkliga kommunen». Ingen hade tänkt sig, att detta förslag skulle så nära beröra denna fråga, varken jag eller uppenbarligen utskottets ledamöter, innan betänkandet lades fram på bordet. Jag är naturligtvis herrarna i utskottet tacksam för att de antytt detta, så att jag således icke behöver få, vad en talare nyligen sade, beskyllning för att vara okynnesmotionär. Men ser jag på detta förslag och denna fråga, så hänga de icke mycket tillsammans; och vare sig det förslaget antages eller icke, måste, synes det mig, en bestämmelse sådan som jag här föreslagit komma till stånd. Jag vill också säga, att det är ganska ovisst, huru det förslaget kommer att utfalla. Det är icke ens, så vitt jag vet, ännu utskickat på remiss, och sedan kommer det säkerligen eller åtminstone högst antagligt att gå över till kyrkomötet. Skola vi då sammankoppla denna lilla fråga av stor praktisk betydelse med ett så ovisst förslag, med vilket den i det stora hela endast har det ytligaste samband? Jag undrar därför, om vi icke kunde låta de reala skälen tala och taga frågan såsom den bör tagas eller såsom en liten detalj, som skulle åstadkomma åtskillig förbättring i en skolfråga.

Jag sade nyss, att det är kanske icke så alldeles visst, att ledamöterna i kammaren satt sig in i vad detta betyder. Jag skall ge en liten exposé över detta. Det är litet vidlyftigt, och därför kanske jag får göra det i den formen, att jag tager ett praktiskt exempel på, hur det ter sig ute i vår landsbygd i det här stycket. Jag skall taga ett exempel, som jag nyligen fick ifrån den landsända, som utskottets ärade ordförande tillhör. Låt oss kalla fadern till pojken, som icke ville komma till skolan, för Jan Ersson — det var något liknande. Han bodde en mil ifrån kyrkhyn och ville ha pojken med sig i skogen, och pojken kom därför icke i skolan. Läraren gjorde sitt bästa, tillsyningsmannen i skolroten gjorde också sitt bästa: nej, sade Jan Ersson, jag behöver pojken. Då hade skolrådet sammanträdde, och skolrådet beslöt att hänvisa saken till kyrkorådet

Ang.
ändring i 51 §
av Folksam-
stadgan.
(Forts.)

Ang.
ändring i 51 §
av Folkskole-
stadgan.
(Forts.)

i enlighet med bestämmelsen i § 51 folkskolestadgan, för att kyrkorådets ordförande skulle taga hand om saken och sedan kyrkorådet. Kyrkorådets ordförande reste så till Jan Ersson, det var en hel mil dit, och Jan Ersson var icke hemma. Några dar därefter gör ordföranden om besöket, då är Jan Ersson hemma, men då blir han ovetig mot ordföranden och säger: jag sköter min pojke själv. Då blir det icke något annat att göra än att låta kalla honom inför kyrkorådet. Kyrkorådet sammankallas för att besluta om kallelse. Det är flera ledamöter, som ha långt att resa, en har sex fjärdingsväg, en tre fjärdingsväg. Så sammanträder kyrkorådet och beslutar, att Jan Ersson skall kallas inför kyrkorådet och erhålla varning därför att pojken icke kommer till skolan. Så kommer sammanträdesdagen och kyrkorådets ledamöter komma, men Jan Ersson kommer icke. Då är det icke något annat att göra än att besluta att vid vite av en riksdaler riksmünt — det är bestämmelsen angående kyrkorådet i 29 § i lagen om kyrkoråd — skall han infinna sig för att mottaga varning. Kyrkorådet sammanträder knorrande, ty det är både kostnader och tidspillan för Jan Erssons pojkes skull; men ingen Jan Ersson kommer, trots den riksdaler riksmünt, som han blivit ådömd i vite. Kyrkorådet beslutar att förnya sitt vite till 10 riksdaler riksmünt, och så får Jan Ersson de fyra dagar, som äro föreskrivna för att han skall komma. Jan Ersson kommer naturligtvis icke. Kyrkorådet kommer åter samman och beslutar nu den sista möjligheten, nämligen att han vid vite av sammanlagt 15 riksdaler riksmünt skall infinna sig. Jan Ersson infann sig icke då heller. Så har ärendet löpt genom instanserna och pojken går fortfarande icke i skolan. Så anmodas K. B. eller landsfiskalen att inställa den tredskande inför kyrkorådet. Men nu upptäckes det, att det förelåg intet beslut av kyrkorådet, då han första gången kallades, utan kallelsen hade skett genom kyrkorådets ordförande! Ja, det var ett litet missöde detta, och så får proceduren börja om igen med en ny kallelse o. s. v. När kyrkorådet till sist fullgjort det hela och ingen Jan Ersson kommit, måste man övergå till skolrådet, och detta beslutar att skilja barnet från hemmet för att på så vis få det i skolan. Jag behöver bara peka på denna procedur, för att herrarna i kammaren skola förstå, att det skulle vara lyckligt nog, om vi kunde åstadkomma en förenkling i likhet med vad som skett i städerna genom lagen om folkskolestyrelse i stad eller i likhet med vad som skett beträffande fortsättningsskolorna. Icke kyrkoråd och pastor, som ej haft med saken att göra från början, utan skolrådet, som handlagt ärendet från dess begynnelse, bör vidtaga de nödvändiga åtgärderna i detta avseende.

Jag har velat visa herrarna, hur det många gånger kan gå till på förevarande område. Det gäller här en liten fråga, men den vålar stor förargelse, och det är heller inte lyckligt, att skolan ej får den rätt den skall ha över lärjungarna — ty lag skall vara lag. Därför vädjar jag till kammarens ledamöter att överväga, huruvida det *formella* skälet, att denna fråga, utan att man det visste, kopplats

samman med ett stort lagförslag, som först om ett par år kan hava någon verkan, bör hindra oss att nu antaga en reform, om vars snara behövlighet — det vågar jag säga — man i skolkretsar och även över allt eljest är fullkomligt ense.

Jag tillåter mig, herr förste vice talman, att, på försök åtminstone, yrka bifall till den av mig väckta motionen.

Herr förste vice talmannen övertog nu ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr Olsson i Mora: Herr talman! Det vittnar om en så pass rörande självupppoffring, att herr Pehrsson i Göteborg vill minska kyrkorådets maktbefogenhet, att den kanske borde förtjäna en uppmuntran. Jag beklagar, att jag icke kan känna mig beredd att skänka honom en sådan uppmuntran genom anslutning till det av honom, låt vara blott på försök, framställda yrkandet.

Jag har varit djärv nog att hoppas, icke att herr Pehrsson skulle tacka utskottet, men att han skulle åtnöjas med dess förslag, då nämligen utskottet gått fram på samma väg, som herr Pehrsson i Göteborg i egenskap av ledamot i konstitutionsutskottet varit med om att uppdraga vid behandling av liknande ärenden. Jag tillåter mig erinra om, att det i år väckts en motion angående ändring av § 8 i förordningen om kyrkostämma samt kyrko- och skolråd i Stockholm. Konstitutionsutskottet, som bör vara en föresyn för andra utskott, har, med instämmande av herr Pehrsson i Göteborg, avvisat motionen med hänvisning till att saken varit föremål för behandling av sakkunniga angående representativt system i den kyrkliga kommunen, och andra kammaren har bifallit konstitutionsutskottets utlåtande. Jag tillåter mig vidare erinra om, att det i år väckts en motion om upphävande av kyrkoherdes självskrivnhet till ordförandeskap i skolrådet. Konstitutionsutskottet har, med instämmande av herr Pehrsson i Göteborg, avvisat även denna motion med hänvisning till att spørsmålet varit föremål för behandling av nämnda sakkunniga, och riksdagen har bifallit konstitutionsutskottets utlåtande. Jag tillåter mig än vidare påminna om, att det i år väckts en motion om proportionellt valsätt vid val till folkskolestyrelse. Konstitutionsutskottet har, fortfarande med instämmande av herr Pehrsson i Göteborg, avvisat även denna motion med hänvisning till att frågan varit föremål för behandling av berörda sakkunniga, och riksdagen har bifallit utskottets förslag.

Det anförda visar, att konstitutionsutskottet och riksdagen utan att ingå på prövning av yrkandenas större eller mindre vikt avvisat alla i år väckta motioner, som avhandlat frågor vilka berörts av sakkunniga angående representativt system i den kyrkliga kommunen. Nu råder oss visserligen den ärade talaren på Göteborgsbänken att i det ena fallet göra si och i det andra så. Han anbefaller till efterföljd den gamla bekanta prästerliga regeln: gör som jag säger, men gör icke som jag själv gör! Jag kan dock inte finna, att det före-

Ang.
ändring i 51 §
av Folkskole-
stadgan.
(Forts.)

Ang.
ändring i 51 §
av Folkskole-
stadgan.

(Forts.)

ligger något särskilt skäl till ett sådant förfaringssätt från riksdagens sida. Jag kan inte se, att skiljaktigheten mellan vad som nu föreligger och vad som förelåg, när riksdagen tog ställning till de nysst återopade motionerna, är nämnvärd. Det är den skillnaden, att första tillfälliga utskottet varit åtskilligt välvilligare gentemot motionären än vad konstitutionsutskottet varit vid behandling av liknande motioner. För att förnöja motionären har nämligen första tillfälliga utskottet i en mellansats stuckit in någonting om att utskottet ger motionens syfte sin fulla anslutning. Detta var utan tvivel en dumhet, därför att otack är ju världens lön. Medgivandet var — kanske en smula olämpligt — i varje fall erhöll det en något för kraftigt formulering. Nu utnyttjas det av motionären som ett skäl för kammaren att bifalla motionen.

Varje motionär tycker givetvis, att hans barn förtjänar att på ett alldeles särskilt sätt omhuldas; och jag skall icke närmare diskutera med herr Pehrsson i Göteborg, om det verkligen kan vara skäl att ägna hans skötebarn på detta område en sådan extra välvillig behandling. Jag skall så mycket mindre göra detta, som jag i sak tror mig vara färdig med den reform, som här föreslås. Dock kan jag få tillägga ett par saker, för det första, att realbehandlingen av herr Pehrssons i Göteborg motion avbröts inom utskottet, när man fann, att saken varit föremål för övervägande av sakkunniga angående införande av representativt system i den kyrkliga kommunen, och för det andra, att det är mycket möjligt — jag håller det för min personliga del t. o. m. för sannolikt — att när denna fråga kommer att prövas i sitt större sammanhang, man då skall finna, att det inte räcker med den reform, som herr Pehrsson i Göteborg förordat, utan att man för att vinna sitt syfte, måste gå ett stycke till.

Jag kan inte finna, att det förebragts några bärande skäl för att utskottet nu skall frångå den praxis, som i år följts vid behandlingen av liknande motioner. Jag tror, att det varit klokt att riksdagen under senare år reagerat mot allt för många isolerade författningsändringar i detalj. Då jag inte kan inse, att den omständigheten, att det är herr Pehrsson i Göteborg som är motionär, motiverar ett frångående av den praxis, som han själv i egenskap av konstitutionsutskottsledamot varit med om att skapa, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Bäckström**: Herr talman, ärade kammarledamöter! Jag blev uppkallad att begära ordet, när herr Olsson i Mora nämnde något om, att konstitutionsutskottet vid denna riksdag hemställt om avslag å flera liknande motioner och att riksdagen bifallit vad utskottet yrkat. Jag vill nämligen framhålla, att den jämförelse utskottets ärade ordförande uppdragit mellan de tidigare förslag, som konstitutionsutskottet behandlat och rörande vilka riksdagen fattat beslut, ej är träffande, då dessa frågor föga sammanfalla med det här föreliggande spörsmålet. Det gäller nämligen här ett ärende, som länge stått såsom ett synnerligen trängande krav att få fram från samhällets sida. Det är sålunda nu icke fråga om någon motion liknande

dem, som tidigare avstyrkts av konstitutionsutskottet och avslagits av riksdagen.

*Ang.
ändring i 51 §
av Folkskole-
stadgan.
(Forts.)*

Jag vill i detta sammanhang endast göra några plock ur folkskoleinspektörernas berättelser för att visa, att det sedan gammalt framstått som synnerligen trängande att få en ändring till stånd i § 51 i folkskolestadgan. Och det är ju detta motionären föreslagit. En skolrådsordförande i Lunds stift säger t. ex.: »Skolrådet står fortfarande maktlöst gent emot de många tredskande föräldrarna, vilka flera på grund av fattigdom behöva de äldre barnen till arbete i hemmen. Socknens fjärdingsman, som av skolrådet anmodats att hämta till skolan förfallolöst uteblivna barn, har intet kunnat uträtta på grund av motståndet från föräldrarnas sida.» En folkskoleinspektör Hedmark i Uppsala stift säger: »Gott vore, om skolrådet vid beivrande av skolförsummelser hade någon annan och bättre hjälp att lita till än folkskolestadgans § 51. När nämligen en fattig familj skall träffa av där anbefallda åtgärder, går straffet ut icke så mycket över familjen själv, som icke kan betala sitt barns underhåll hos andra personer, utan det blir kommunen, som straffas för enskildas tredska, och detta anses av kommunens representanter som en orättvisa.» Detta senare är ju en speciell synpunkt, som denna folkskoleinspektör drager fram. Han fortsätter: »Lagstiftningen är på detta område absolut otillfredsställande och behövde snarligen kompletteras.» En inspektör i Västerås stift anser proceduren enligt § 51 »alltför långvarig och besvärlig». En inspektör i Luleå stift nämner ett fall, då icke ens en länsman i uniformsmössa fick bukt med tredskande föräldrar, och säger: »Det är en ren nödvändighet, att vi få en bättre lagparagraf mot tredskande föräldrar än den nuvarande § 51.» Denna fråga är fortfarande aktuell. Skolöverstyrelsen har genom framställningar dels från folkskoleinspektörer, dels från centralstyrelsen för Sveriges allmänna prästförening också haft ärendet under omprövning. Den ingick redan den 8 juni 1920 med en skrivelse till Kungl. Maj:t, vari det erinras om hur stadgandet ifråga är alldeles verkningslöst. Överstyrelsen begär att få till stånd en något förenklaad och samtidigt mera effektiv procedur med hänsyn till de åtgärder, som måste vidtagas gent emot de föräldrar och målsmän, som tredskas att efterkomma i författningar stadgade föreskrifter om barns skolgång. När skolöverstyrelsen gjort en sådan hemställan, är det klart att det måste ligga synnerligen vägande skäl bakom. Emellertid har ingenting åtgjorts, sedan denna framställning ingått till Kungl. Maj:t. Överstyrelsen har också framhållit, att under den tid som sedan förflutit ovannämnda olägenheter visat sig ytterligare förvärrade, och den har nu än mer stärkts i sin uppfattning om behovet av föreskrifter, som medgiva just de åtgärder, som jag nyss omnämnde såsom behöfliga.

Det är av denna anledning, som jag anser, att det här verkligen icke är fråga om några sådana mera speciella bestämmelser av underordnad art, som det gällt i de motioner, som av den ärade ordföranden i utskottet nyss omnämndes. Förevarande spörsmål är av den art, att jag tycker kammarens ledamöter borde vara angelägna om,

Ang.
ändring i 51 §
av Folkskole-
stadgan.

(Forts.)

att utan vidare dröjsmål besluta om en skrivelse till Kungl. Maj:t för åstadkommande av sådan ändring av folkskolestadgans § 51, som verkligen tjänar det avsedda syftet. Man säger visserligen, att en sådan ändring kan beslutas i sammanhang med behandlingen av den stora frågan i sin helhet om två eller tre år — för övrigt kan det hända, att det dröjer än längre — men de olägenheter, som förefinnas, ha redan gjort så mycken skada och varit till men för en mängd barn, som verkligen äro i behov av och ha rätt till undervisning, att allt dröjsmål härutinnan är förkastligt.

Därför kan jag inte annat än instämma med herr Pehrsson i Göteborg i hans yrkande om bifall till motionen, så mycket mer som jag är övertygad om, att vi endast på detta sätt kunna få igenom reformen inom rimlig tid. Det gäller dessutom icke någon ny bestämmelse i egentlig mening, utan bara att införa ett stadgande, som överensstämmer med vad genom nyare lagstiftning redan är gällande beträffande den befogenhet, som skolstyrelse i vissa städer och styrelsen för fortsättningsskolor äga. Även härutinnan föreligger sålunda en väsentlig olikhet mellan denna motion och de motioner, som herr Olsson i Mora talade om och som riksdagen avslagit.

Herr Pehrsson i Göteborg: Herr talman! Jag skall endast be att få framhålla, att jag i viss mån är förekommen av den siste ärade talaren. Emellertid skall jag tillåta mig att yttra några ord med anledning av den ärade utskottsordförandens anförande.

Jag vill då allra först nämna, att herr Olssons i Mora sätt att lägga denna fråga är för mig alldeles främmande. Både i början och i slutet av sitt yttrande ville han nämligen göra densamma till en för mig *personlig* fråga. I ett fall, nämligen då det gällde inskränkning i pastors och kyrkoråds befogenhet, skulle han nämligen, tycktes han säga, möjligen kunna ha lust att gå med på förslaget, därför att det var *jag*, som hade väckt det. Jag har icke sett saken så, ty för mig är det en sakfråga. Och i slutet av sitt anförande yttrade utskottets ärade ordförande, att han inte ville vara med om detta, därför att han tyckte, att det var mitt skötebarn och därför inte på något sätt värt att omhuldas. Jag får säga, att även den synpunkten är mig skäligen främmande. Jag plägar lägga saksynpunkter på frågorna, och det synes mig i synnerhet i detta fall komma synnerligen väl till uttryck, då jag, såsom också ordföranden i utskottet sade, av realskäl går emot vad jag ofta annars plägar stå vid. Det är ju så, att den ärade ordföranden för utskottet emellanåt klagat över min konservatism. Nu återigen, när jag inte är konservativ, då klagas han på mig i alla fall. När jag vid andra tillfällen har vädjat till honom att jämte sitt utskott vara mera konservativ har det varit förgäves. I detta oträngda mål hör han denna gamla bön över hövan. Ty inte är väl ändå detta en fråga, där man behöver anlägga så *stora* synpunkter. Skolvärlden är praktiskt taget fullkomligt ense, och även överstyrelsen, ha vi hört, är fullkomligt ense med mig i denna sak.

Sedan var det något hos den ärade talaren, som grep och rörde mig djupt, och det var den vördnad och respekt han bevisade det i och för sig synnerligen vördnadsvärda konstitutionsutskottet. Jag vill därom säga: måtte det fortfara, även när det gäller annat än rena formsaker! Jag kände det rent av som hade någon liten del av denna respekt och vördnad fallit även på mig, som står längst ned på listan närapå och kläder panelen i det vörnadsbudande konstitutionsutskottet. Men skulle det ändå inte vara skäl att kammaren i stället för att hålla en skyddande hand över Jan Erssons pojke, som inte vill gå i skolan, hjälpte våra lärare och skolråd att få i tid en bättre ordning, som verkligen väl behöves på sina håll.

Herr talman! För att inte uttrycka någon sidovörnad mot andra kammarens första tillfälliga utskott, som visat en sådan vörnad för konstitutionsutskottet, ber jag att få göra mitt yrkande i den formen, att jag hänvisar till, att första tillfälliga utskottet har i sak anslutit sig till motionen. Det var nämligen en liten felsägning hos utskottets ärade ordförande, som jag inte kan underlåta att påpeka. Han sade, att en liten mening var inskjuten, vari utskottet ger motionärens *syfte* sin fulla anslutning. Nej, det står inte så, utan det står, att utskottet ger motionärens *förslag* sin fulla anslutning. Det innebär, att frågan har varit under realprövning. Och där framkommer sålunda en motsättning mellan konstitutionsutskottets sätt att behandla dessa frågor och första tillfälliga utskottets, nämligen att konstitutionsutskottet, då det avstyrkt motioner, icke har tagit frågorna under någon som helst realprövning utan av formella skäl — utan att yttra sig över sakfrågan — avstyrkt motionerna. Och jag vill tillägga, att det ligger dock en oändlig skillnad i att å ena sidan taga fram en sådan grundpelare i detta betänkande som självskrivens bortfallande — jag yttrar mig inte alls i sak — och att å andra sidan föreslå en ändring av tredskeparagrafen, 51 § i folkskolestadgan. Det är dock en oerhörd skillnad. Hade herr Lindskog varit här i dag, så skulle jag hava gjort honom ett medgivande. Han var snäll och teg, när konstitutionsutskottets utlåtande, vari hans motion avstyrkts, här föredrogs. Jag är ju inte lika snäll. Men kanske beror det därpå, att det nu är första tillfälliga utskottet, som avstyrker. Jag skulle emellertid ha sagt herr Lindskog, att man kanske bort taga under omprövning, huruvida icke även hans motion hade kunnat lösslitas från det stora förslaget. Jag är inte alldeles säker på, att vi icke i det fallet i konstitutionsutskottet gingo en smula för summariskt till väga. Men det bör ju icke hindra, att vi här, om vi finna, att det är en praktisk åtgärd, böra kunna, med allt erkännande åt utskottets vörnad för formen, gå med på vad det praktiska kravet föreskriver oss.

Herr talman, jag ber sålunda att med hänvisning till att motionen i realiteten har fått utskottets fulla anslutning, ehuru den av formella skäl avstyrkts, att fortfarande få yrka bifall till motionen.

Under detta anförande hade herr talmannen återtagit ledningen av förhandlingarna.

Ang.
ändring i 51 §
av Folkskole-
stadgan.
(Forts.)

Ang.
ändring i 51 §
av Folkskole-
stadgan.
(Forts.)

Herr Wagnsson: Herr talman! Den föregående ärade talaren har alldeles rätt, då han säger, att utskottet i sak är enigt med honom. Vad som emellertid föranlett utskottet att avstyrka motionen, är endast tillämpningen av en regel, som från konservativt håll ofta brukar framhållas, den regeln nämligen, att man inte genom att i onödan lappa på lagarna bör åstadkomma, att dessa lagar så gott som varje år ändras. När det nu påvisats, att en kommitté lagt fram ett förslag om ändring av en del förhållanden beträffande den kyrkliga kommunen och att bland de ändringar, som kommittén påkallar, också ingår förslag i det syfte, som motionären framställt, så ansåg utskottet, att riksdagen icke i år borde fatta något beslut i den saken för att kanske om ytterligare ett par år nödgas göra en ändring i samma sak. Dessutom har utskottet, såsom herr Olsson i Mora redan påpekat, haft att stödja sig på det höga föredöme, som konstitutionsutskottet givit, och till vars ifrågavarande beslut även herr Pehrsson i Göteborg medverkat. Det gällde, såsom här förut framhållits, inte endast frågor av principiell innebörd i de motioner, vilka konstitutionsutskottet av dessa formella skäl avstyrkte, utan det gällde också frågor, som uteslutande kunna betraktas såsom små detaljfrågor. Jag syftar i det fallet på herr Lindskogs och herr Österströms motioner angående införandet av proportionellt valsätt vid val av folkskolestyrelse i stadsfullmäktige och på kyrkostämma. Det synes mig, som om riksdagen gjorde klokt i att icke taga större hänsyn till någon motion av detta slag, från vem den än kommer, den må komma från herr Pålsson eller från herr Pehrsson, utan i stället tillämpar den grundsatsen att Per får nöja sig med samma behandling som Pål.

Herr Sehlin: Herr talman! Jag har icke begärt ordet för att göra någon anmärkning mot utskottets behandling av detta ärende, ty jag tycker, att utskottet handlat riktigt, då det följt det höga föredömet av det utskott, som motionären själv tillhör. Men jag har begärt ordet för att understryka nödvändigheten av en reform på detta område och önskvärdheten av att den kommer så snart som möjligt. Ty bestämmelsen att tillsynen över skolgången skall åligga både kyrkoråd och skolråd vållar stor tidsutdräkt och medför att bestämmelsen blir ineffektiv i många fall. Det har redan givits exempel på detta, och jag skall för min del icke ge några fler. Men jag ber att få säga, att en hel del skolrådsordföranden inom mitt inspektionsområde ha vänt sig till mig och bett mig stödja detta förslag. För närvarande finns där ett par församlingar, där det visat sig, hur fullständigt ineffektiv den nuvarande bestämmelsen är. Jag har haft exempel på, att det pågått underhandlingar, kallelser och sammanträden i ungefär ett helt års tid, och så blev det till sist intet resultat av alltsammans, därför att man inte hade bestämt uppgivit, *var* barnet, som inte gick i skolan, skulle inackorderas. Det är sålunda självklart, att en förändring bör komma till stånd, så att skolrådet får utöva tillsynen över skolgången utan att behöva gå genom kyrkorådet och dess ordförande. Nu kan det kanske inte betyda så mycket,

om man bifaller motionen eller utskottets förslag. Det är bara fråga om vilketdera, som snarast skulle kunna åstadkomma en förändring. Det stora betänkande, till vilket man hänvisat, föreligger ju redan, och det kan ju hända, att det redan nästa år kommer fram här, och att då en förändring även i detta avseende kan vidtagas. Men det kan ju också hända, att det dröjer åtskilliga år, innan det stora betänkandet kan bli föremål för riksdagens prövning och att därför en förändring i fråga om denna detalj skulle kunna fortare vidtagas, om riksdagen nu skriver till Kungl. Maj:t, på sätt motionären föreslår. Kungl. Maj:t skulle ju då på administrativ väg kunna företaga denna ändring, som enligt min mening icke på något sätt föregriper det stora förslaget, till vilket man hänvisar. Då jag har förhoppning om att reformen skall snabbare genomföras genom ett bifall till motionen, så vill jag instämma i yrkandet om bifall till densamma.

Ang.
ändring i 51 §
av Folkskole-
stadgan.
(Forts.)

Herr Olsson i Mora: Herr talman, bara några få ord! Då herr Pehrsson i Göteborg — som i förbigående anmärkt säkerligen alltför väl förstår användningen av ironi för att behöva någon undervisning om hur mitt förra anförande bör uppfattas för att det skall gå ihop — när han, säger jag, gör så stor affär utav, att utskottet verkligen realbehandlat motionen och givit motionärens förslag sin anslutning, så ber jag att få erinra därom, att jag redan i detta första anförande yttrade, att realprövningen avbröts, när utskottet fann att ärendet varit föremål för behandling av sakkunniga, men att utskottet sedan, väsentligen för att förnöja motionären, gav ett kanske för starkt uttryck åt sin anslutning till motionärens förslag. Jag hoppas, att den saken därefter må vara avförd från debatten. Den spelar ju icke någon större roll; den illustrerar endast satsen, att otack är världens lön.

Sedan ber jag att få säga några ord till min ärade partivän herr Bäckström. Liksom herr Pehrsson i Göteborg berättade han en del fall, som skulle visa angelägenheten av, att kammaren bifölle motionen. Han berättade bland annat om ett fall, där fjärdingsmannen hade skickats för att föra tredskande föräldrars barn till skolan men inte lyckats uträtta någonting. Han berättade vidare, att t. o. m. en kronans länsman stått maktlös, och icke kunnat få barnen till skolan. Och han framhöll, hur orimliga de nuvarande förhållandena egentligen äro, i det att det är kommunen, fattigvårdsdistriktet, som bestraffas, och inte de tredskande föräldrarna. Jag trodde verkligen, att herr Bäckström såsom lärare var tillräckligt inne i frågan för att fatta, att dessa olägenheter inte på något sätt avhjälpas genom ett bifall till den föreliggande motionen. Motionen avser endast ett överflyttande till skolrådet av den befogenhet att ingripa, som nu ligger hos kyrkorådet. Men, såsom jag framhöll i mitt första anförande är det mycket möjligt, att man, när man tager upp frågan ordentligt, just på grund av de förhållanden, som herr Bäckström framhållit, kan behöva gå ett stycke längre, än motionären föreslagit.

Ang.
ändring i 51 §
av Folkskole-
stadgan.
(Forts.)

Jag anser fortfarande, att varken den för motionärens syfte tillrättalagda historien om Jan Erssons pojke eller de saken ovidkommande historier herr Bäckström berättat böra föranleda kammaren att frångå utskottets hemställan.

Herr Bäckström: Herr talman! Med anledning av vad utskottets ärade ordförande sist yttrade, ber jag att få säga, att han tydligen fattat de exempel jag drog såsom några av mig själv framförda. Men förhållandet var ju det, att jag citerade folkskoleinspektörers rapporter och uttalanden, och då kunde jag naturligtvis icke framföra dessa stympade utan tog dem i sin helhet. Herr Olsson borde också ha märkt, att jag just i det av mig citerade inspektörsuttalande, där det gällde ekonomiska frågor, stack in en parentes. Det visar det stenografiska referatet. Anförda uttalanden visa behovet av en ändring uti bestämmelserna i ifrågavarande stadgande, och dithän syftar också nu föreliggande motion. Jag är således fullväl underkunnig om det, som herr Olsson i Mora tyckte, att jag borde veta. Och hans anmärkningar utgöra över huvud icke någon anledning för mig att ändra ståndpunkt.

Jag vidhåller sålunda, herr talman, det yrkande, jag tidigare framställt, nämligen om bifall till motionen.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 6.

Vid härfpå skedd föredragning av andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion om höjning av manlig folkskollärares pensionsålder yttrade:

Herr Eriksson i Grängesberg: Herr talman! Det är så, att en med denna likalydande motion blivit väckt i första kammaren och där hänvisad till bankoutskottet. Då en motion, som hänvisats till bankoutskottet, kommer att behandlas av båda kamrarna, så är det väl oegentligt, att andra kammaren nu behandlar den hemställan, som här kommit från ett tillfälligt utskott, förr än utlåtande kommit från bankoutskottet över den motion, som hänvisats dit. Detta är ju en märkvärdig remissordning, men saken beror därpå, att den ena motionen blivit väckt inom den tid, som är föreskriven i fråga om motioner, som skola remitteras till ständigt utskott, under det att den andra motionen blivit väckt först inom den tid, som gäller beträffande motioner, som gå till tillfälligt utskott.

Jag tillåter mig sålunda, herr talman, för att det icke skall uppstå några svårigheter i fråga om behandlingen av denna sak, att hemställa, att kammaren ville återremittera detta ärende till utskottet.

Herr Eurén: Herr talman! Ehuru jag inte tror, att det finns något formellt hinder för att behandla denna motion i dag, så vill jag dock å utskottets vägnar och för min egen del förklara, att jag inte har något emot ett uppskov, ifall så önskas.

Vidare anfördes ej. Kammaran beslöt återförvisa ifrågavarande ärende till utskottet för ny behandling.

§ 7.

Härefter upptogs till behandling andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion angående utskänkning av alkoholhaltiga drycker i riksdagsrestaurangen.

*Ang.
utskänkning
av alkoholhaltiga
drycker i
riksdags-
restaurangen.*

Uti en inom andra kammaren avgiven och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 199, hade herr *Kinmanson m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att ordna utskänkningen i riksdagsrestaurangen i enlighet med de föreskrifter, som gällde restauranger i Stockholm, vilka hade rätt att utskänka spritdrycker, vin och öl.

Utskottet hemställde, att ifrågavarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet var emellertid fogad reservation av herrar *Eurén* och *Ernfors* samt fröken *Wellin*, vilka hemställt, att andra kammaren i anledning av förevarande motion ville besluta, att riksdagen skulle uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att låta i överensstämmelse med vad i reservationen föreslagits ordna ifrågavarande angelägenhet.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Fröken Wellin: Herr talman! Om jag såsom reservant inom utskottet anser mig skyldig att här med några ord motivera mitt ståndpunktstagande inom utskottet, så hoppas jag livligt, att jag därmed inte skall röra upp någon mera allmän diskussion ifråga om nykterheten, och detta så mycket mera, som jag måste säga, att jag helt och hållet ansluter mig till vad reservanterna inom utskottet sagt, nämligen att det ju här inte gäller någon nykterhetsfråga. Det är ju klart, att man i en sådan här fråga kan ha olika uppfattning. Jag måste emellertid säga, att jag för min del har i detta fall inte kunnat taga hänsyn till andras uppfattningar, utan jag har måst gå efter min personliga uppfattning och efter vad mitt samvete bjudit mig.

Jag vill något belysa de skäl, som varit för mig avgörande. Det säges, att för en sådan här fråga skulle tala vissa opportunitetsskäl. Jag kan för min del inte se annat än att det är en ren praktisk fråga, en lämplighetsfråga. Vad vill man vinna med en torrläggning sådan som denna? Jo, såvitt jag kan förstå, så avser man, att man skall få människor att avhålla sig från att begagna några som helst spritdryc-

Ang.
utskänkning
av alkoholhal-
tiga drycker i
riksdags-
restaurangen.
(Forts.)

ker. I annat fall är ju torrläggningen till bara för torrläggningens egen skull, och det kan man väl icke gärna tänka sig. Utan man avser som sagt det resultatet, att man skall få personer att avhålla sig från bruket av spritdrycker. Finns det då någon som tror, att en enda av riksdagens ledamöter, som önskar att få en »snaps» till maten, inte får det, fastän riksdagsrestaurangen är torrlagd? Jag tror inte det, och jag tror inte heller, att någon ute i landet tänker sig, att så är förhållandet. Men under sådana förhållanden måste jag säga mig, att vad man med torrläggningen vinner är lika med plus minus noll. Däremot åstadkommer man, att något mer än hälften av riksdagens ledamöter förbehålla för sig ensamma en förmån, som är avsedd att komma samtliga riksdagens ledamöter till del, nämligen den förmånen att kunna intaga sina måltider inom riksdagshuset. Antingen vill denna majoritet tvinga minoriteten att frånträda sina vanor, eller också visar man bort den från riksdagsrestaurangen till andra restauranger, där man kanske får betala mera för sina måltider. Jag tycker, att detta icke är kollegialt handlat, och jag har för min del icke kunnat vara med om att behandla en del av riksdagskamraterna på detta sätt. Däremot ha ju reservanterna icke påyrkat någon spritservering i kaféet. Det är ett förslag, som jag för min del inte är beredd att bifalla.

Så talas det om, att riksdagen i detta avseende skulle utgöra ett vackert exempel. Jag vill säga, att jag har en mycket stor respekt för exemplets makt, och jag tror även, att ett gott exempel kan ha ett mycket stort inflytande. Men jag undrar, om man kan säga, att det är ett vackert exempel detta att riksdagsrestaurangen är torrlagd men de av riksdagsmännen, som icke äro absolutister, taga sin »snaps» på annat håll. Jag tycker, att då är hela torrläggningen icke något annat än bluff. Att absolutisterna inom riksdagen inte taga någon »snaps», det vet var och en. Men likaså vet man, att de, som vilja ha den, också skaffa sig den. Vad blir det då av det vackra exemplet, att riksdagsrestaurangen är torrlagd? Jag får säga, att det vore riksdagsmännen och riksdagen värdigare att ha ryggrad att stå för sanningen, sådan den är.

Jag tror, att riksdagens prestige icke på något sätt skulle lida av ett upphävande av detta förbud. Och då jag som sagt inte har kunnat finna, att vare sig reella eller ideella skäl tala för ett bibehållande av denna torrläggning, så skall jag för min del, herr talman, be att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr **Jonsson** i Eskilstuna: Herr talman! Det torde väl närmast tillkomma mig att prestera det obligatoriska försvaret för utskottets utlåtande i denna sak. Jag kan lova att bli mycket kortfattad. Jag ger detta löfte så mycket hellre som jag hoppas, att jag därmed kan förhindra en lång och onödig debatt i den föreliggande frågan.

Det finnes ingen anledning för mig att rada upp alla de argument, som ha varit bestämmande för utskottsmajoriteten vid beslutets fattande. Så mycket kan jag emellertid få säga för min egen del, att

samma skäl som för bankoutskottet voro bestämmande, när det utskottet i fjol yrkade bifall till en motion liknande den, som nu behandlas, föranleda mig att yrka avslag.

Bankoutskottet jämförde riksdagsrestaurangen med en lunchlokal i en bank, ett bolag eller liknande inrättningar, sålunda med en restaurang i en arbetslokal. Jag anser, att riksdagen också är en arbetslokal, och att det knappast är lämpligt, att man under arbetstiden förtär sprit.

Det avgörande skälet har emellertid för mig varit, att ett beslut i enlighet med motionärernas önskan med all sannolikhet kommer att utläggas på ett sätt, som jag inte vill vara med om. Det säges visserligen, att det här är en lämplighetsfråga och ingen nykterhetsfråga. På den tankegången kan jag gärna gå in, men jag tror inte, att motionärerna kunna lämna några garantier för att inte ett bifall till motionen skulle komma att utläggas på ett icke avsett sätt. Det skulle nog med all sannolikhet heta, att nu har riksdagen givit sig reaktionen i våld mot nykterhetssträvandena. Ett bifall till motionen skulle sålunda tolkas såsom en motgång för dessa strävanden, såsom en framgång för de reaktionära krafterna på detta område. Jag vill icke vara med om sådana uttolkningar och utläggningar, och det är för mig ett skäl att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Herou: Herr talman! Innan kammaren går att bestämma, hur vi skola ha det i »marketenteriet», ber jag såsom representant för ett nykterhetsvänligt parti att få deklarerat vår ståndpunkt. Det kan ju visserligen anses vara en smula djärvt att gå emot motionärernas uppfattning. De ha ju redan i motionen sagt ifrån, att det icke kan anföras ett enda bärande skäl för att fortsätta med den nuvarande ordningen, och det har ju fästs stort avseende vid att restaurangen inte är någon offentlig restaurang utan endast ett riksdagsmännens marketenteri. Nåja, om så är, får väl saken ordnas på det sättet som flertalet av representanterna önska, men jag anser visst inte, att detta innebär, att vi absolutister kunna hava plikt att frånträda våra önsknings och göra eftergifter till förmån för snapsens anhängare. Genom eftergifter ha vi aldrig någonsin vunnit något.

Reservanterna hålla nu före, »att man ej bör förmena den enskilde riksdagsmannen, som av sitt arbete föranledes att inom riksdagshuset intaga måltider, att därvid följa sina regelbundna måltidsvanor med avseende t. ex. på s. k. snaps, pilsnerdricka eller eventuellt ett glas vin till måltiden». Av detta reservanternas yttrande består man hur oerhört revolutionär riksdagen var 1913, när den beslöt att torrlägga restaurangen, att våga gå till storms mot t. o. m. de svenskas sekelgamla måltidsvanor. Ty nog äro de gamla. Men gammal är också kampen mot dessa vanor eller ovanor. En professor A. H. Florman, om vilken det säges att han på sin tid var en av Europas främste läkare, omtalade i Lunds nykterhetssällskap 1838, hurusom den s. k. aptsupen i Sverige brukades av höga och låga, av lärda och olärda, fattiga och rika, av somliga vid alla måltider. »Däri genom», säger han, »har brännvinets vardagsbruk vun-

*Ang.
utskänkning
av alkoholhaltiga
drycker i
riksdags-
restaurangen.
(Forts.)*

Ang.
utskänkning
av alkoholhal-
tiga drycker i
riksdags-
restaurangen.
(Forts.)

nit en slags sanktion och auktoritet och blivit rätt införlivat med mat och dryck såsom dess nödvändiga tillhörighet. Ingen annan civiliserad nation i världen, såvitt jag känner, nyttjar brännvin för måltiden, utan anser snarare var och en för liderlig och förfallen, som icke kan äta utan att taga starka likörer förut.» Jag har citerat detta uttalande för att visa vad en ansvarsmedveten läkare ansåg i fråga om dessa vanor på den tiden, och jag vill hävda den uppfattningen, att hade vi inte haft en massa män och kvinnor i vårt land, som vågat gå till storms mot sekelgamla vanor och inbitna fördomar, så skulle det ohejdade förfall, som en omåttlig spritkonsumtion medför, icke kunnat hindras, och då skulle vi den dag som är haft ett folk, varom uttrycket »liderlig och förfallen» med full rätt kunnat utsägas. De, som behårt hålla på gamla vanor, kunna inte tillräkna sig äran av det sakförhållandet, att det folk, som 1829 hade en förbrukning av 46 liter sprit per individ, nu förminskat förbrukningen så avsevärt. Nej, det är nykterhetsfolkets ovanskliga ära, att så blivit förhållandet. Inför sådana fakta kunna vi lugnt bära det hån, som eventuellt kommer oss till del från dem som anse det vara föraktligt fantasteri att ha några som helst principer. Från det motsatta läget menar man det vara inkonsekvent att neka medborgaren en rättighet i riksdagsrestaurangen, som han har på andra ställen. Möjligen, men vi kunna ju avhjälpa den saken genom att låta restaurangen fortfarande vara torrlagd i avvaktan på att hela landet en gång blir det. Denna restaurang är ju icke den enda restaurang, där spritdrycker icke serveras. Jag har för övrigt mina misstankar att motionen icke alls är att betrakta såsom ett nödrop av nödlidande. De sista åren spritservering här var tillåten konsumerades endast en obetydlig mängd, 1912 under ett par månader endast ett par liter spirituosa. Snapsvännerna gingo då till andra ställen, och jag förmodar, att de komma att gå till andra ställen hädanefter också, även om de i dag få sin vilja igenom beträffande riksdagsrestaurangen. Det kan därtill anföras, att riksdagens marketenteri läser aldrig i något som helst avseende bli en egentlig festvåning, som tillfredsställer de verkliga festprissarna. En högt uppsatt dam i detta land yttrade under fjolårets förbudsomröstning, att svenskarna behöva sprit för att vara spirituella. Jag menar, att även i fortsättningen kommer riksdagsrestaurangen att besökas av sådana svenskar, som icke äro »spritspirituella», och dessa komma då att till en del stå i vägen för en verklig spritrestaurangglädje. För övrigt kan jag inte, så länge jag har min nykterhetspolitiska uppfattning, ge min röst för införande av utskänkingsrätt här. För en absolutist och en förbudsvän måste något sådant te sig osmakligt. Som absolutist och kommunist yrkar jag, herr talman, avslag å såväl motionen som reservationen och bifall till utskottets förslag.

Herr **Månsson** i Hagaström: Jag har ytterst sällan uppträtt i en nykterhetsfråga. Jag har aldrig varit absolutist och är i allmänhet fullkomligt neutral i dessa frågor. Jag anser det ej heller

här egentligen röra sig omkring en fråga om nykterhet eller icke nykterhet utan om något annat, och det är därför jag begärt ordet.

Fröken Wellin säger, att hon tror inte, att kammarens prestige, riksdagens prestige kommer att sänkas av att spriten återinföres i restaurangen. Jag tror inte, att fröken Wellin är en så obetydlig medlem av sitt parti, att inte hon är ganska inne i spelets gång och väl förstår, att här är det inte en sekund fråga om sprit eller icke sprit i riksdagshuset. Här är det fråga om att narra riksdagen att begå en handling, varigenom man lämnar folk tillfälle att spotta på en. Det är alltihop det.

Jag har en gång givit min röst för spritens avskaffande i riksdagsrestaurangen. Men därmed har jag aldrig menat och menar fortfarande icke och tror inte, att här skall komma upp en nykterist i denna kammare, som vill förmena dem, som äta på restaurangen, att t. ex. få en klass II till maten. Jag tror inte det finns en sådan man i kammaren och något sådant kan väl aldrig vara meningen. När man alltså kan få denna maltdryck, som man talar om, så förstår jag inte, varför man behöver brännvin, konjak, punsch och whisky här i restaurangen under den tid man arbetar eller icke arbetar här. Jag röstade för spritens avskaffande därför, att den tiden gjordes det kravet ganska allmänt gällande, att riksdagen borde i fråga om nykterhet föregå folket ute i landet med gott exempel. Det kan ju hända, att det kravet inte var så vidare välmotiverat, men jag är säker om, att många leddes av detta motiv, när de avgåvo sin röst. Den tid det var spritservering här i riksdagshuset var spritförbrukningen så minimal, att det inte gick till mer än en tesked per riksdagsman och år. Alla veta vi ju, hurusom den gamle vördnadsvärde biskop Billing, vilken hade sitt huvud för sig, varje middagsmål satt med en literflaska på bordet; han drack icke av innehållet men han ville på det sättet demonstrera. Han var den ende som hade sådan vara med sig men blott som demonstration. Här i riksdagen förbrukades alls icke någon sprit. Varför då detta oväsen som föres? Varför kommer man igen år efter år med dessa debatter? Är det därför, att de riksdagsledamöter, som föra fram dessa motioner, äro så törstiga efter sprit, att de icke kunna reda sig utan medan debatterna pågå? Nej, så är det icke, utan det är en annan gammal djävul, som vi känna igen från gamla tider, som här visar sig.

Vad är det då fråga om? Det är den gamla, evigt gamla hätskheten och fiendskapen mot parlamentarismen, mot folkets representation, den gamla som förr tog sig uttryck i det, att man mördade riksdagsmännen på vägen till riksdagen eller skrämde bönderna så att de icke tordes resa, eller så att man inte ville ge dem arvoden, så att de inte kunde komma iväg. Eller man häktade dem på riksdagen. Då hade man våldet att tillgripa, nu har man löjet. Vid jämförelse mot förut se vi, att denna riksdag varit till den milda grad under 6—7—8 år tillbaka trängd i en skamvrå, att det är en skam att vara med här. Och se hur det går till! Förr i världen hade vi tillgång till papper, med vilkas tillhjälp man

*Ang.
utskänkning
av alkoholhal-
tiga drycker i
riksdags-
restaurangen.
(Forts.)*

*Ang.
utskänkning
av alkoholhal-
tiga drycker i
riksdags-
restaurangen.
(Forts.)*

kunde följa ärendenas beredning. Men nu, om några dagar, när det kommer t. ex. 25 ärenden på föredragningslistan, skall man behöva åtminstone en månad för att följa den behandling ärendena förut undergått, detta till följd av det system, varigenom riksdagen stötts och trängts tillbaka bara på dessa år, sedan jag kom hit. Förr hade vi långa utdrag ur propositioner och motioner i våra betänkanden, och ledamöterna kunde med betänkanget i näven få en redogörelse för ett ärendes behandling. Nu är jag för detta tvungen att gå tillbaka till t. ex. en motion. Alla ledamöter, som vilja vara inne i en fråga, få offra en oherrans tid på att bli det. Varför har man gjort detta? Av sparsamhet? Nej, därför att man vill förvandla riksdagen till en svinahjord, som man kan fösa, sparka och fara med hur man vill; därför att riksdagsmedlemmarna inte skola vara inne i frågorna, ju mindre de det äro, desto bättre. Därför har man gjort det. — Sammalunda med det eviga skallet, som riksdagen tiger inför, angående motionstidens längd och tiden för propositions avgivande. Är det nu inte så, att man agiterar i tidningarna undan för undan för att medlemmarna icke böra få yttra sig o. s. v. ett systematiskt evigt tillbakaträngande av riksdagen under 10 års tid, som är en fullständig skam, allt under det att det heter, att demokratin gått framåt. Ja, det är verkligen en skön demokrati. Det är en fullständig skandal. Det skulle vara klart för valmännen; men valmännen ute i landet veta icke, huru det tillgår, ha icke reda därpå. Om de hade en inblick däri, skulle de aldrig vara med därom.

Efter denna lilla utvikning kommer jag tillbaka och frågar: vad gäller debatten nu? — Det är fråga om att genom sådana löjlige debatter utlämna kammaren varje år åt löjet, det offentliga löjet, för att antiparlamentarikerna, mest till höger, skola få tillfälle att spotta på riksdagen undan för undan, år efter år. Och ett sådant spel deltaga riksdagens medlemmar i utan att på allvar säga ifrån, att nu får det vara slut med det där skojet. Jag menar, att sådana debatter som den om denna sak äro ovärdiga kammaren, och kammaren bör inte tolerera sådana tilltag, som denna motion utgör i sitt syfte. Ty märk väl — säger jag — det är icke här fråga om sprit eller icke sprit i restaurangen, utan här är fråga om ren och klar antiparlamentarism, ett försök att skända och skymfa riksdagen och fördärva dess anseende.

Herr Larsson i Kroken: Herr talman, ärade kammarledamöter! Jag torde icke behöva så många ord i denna fråga, ty min personliga ställning till densamma torde vara bekant för de flesta. Jag gläder mig i alla fall åt att och även nu märker att — som jag sett uppgivet — jag har kammarens öra. Jag förmodar vidare, att jag är något originell även jag, så högerman jag är. Jag skall inte upptaga tiden länge — det brukar jag ju heller icke göra — endast säga några korta ord för att framhålla några synpunkter.

Jag vill då säga, att det steg, som riksdagen tog 1913, anser jag vara ett steg i rätt riktning, och därför vill jag icke vara med om att taga det steget tillbaka. Jag instämmer till fullo med reservanterna i den delen, att det här icke är någon nykterhetsfråga

i egentlig mening, men anledningen till att jag vill ha nuvarande bestämmelse kvar, är för det vackra föredömet skull, som herr Månsson också nämnde om. Vi måste väl ändå säga, att det är ett vackert föredöme riksdagens ledamöter lämna; ty vi äro ju alla ense om att folknykterheten är en dygd, och ute i landet har det icke så litet betydelse, att riksdagsmännen själva gå före med gott exempel, icke därför att det är en nykterhetsfråga, men det är ett som sagt vackert exempel, och jag kan icke vara med om att taga det steget tillbaka.

Så vill jag erinra om vad mycket som har hänt på dessa tio år, som förflutit, sedan riksdagsrestaurangen torrlades. Vi ha fått en författningsrevision, och bland annat har kvinnan likställts med mannen. Hon har fått rösträtt och blivit valbar o. s. v. Vi ha fått referenduminstitutionen och ha haft folkomröstning och det ena med det andra.

Då uppstod det en massa profeter i landet, då kvinnan fick politisk rösträtt. Då sades det, att nu äro vi säkra om att spriten skall förvisas ur landet. Det skulle bli rusdrycksförbud, det komme kvinnorna att genomföra. Men de blevo falska profeter allesammans. Nu ha vi exempel här i dag, i det att en riksdagskvinna har reserverat sig till förmån för att männen skola få sin nubbe eller snaps, och jag vill visst icke klandra min värderade partikamrat fröken Berta Wellin för det, ty hon är ju i sin fulla rätt naturligtvis, men jag vill säga, att dessa stora förhoppningar, som landets nykterhetsfolk hade till kvinnan, ha jäckats och ha icke gått i uppfyllelse. Det fanns även de, som fruktade kvinnan. Vi sågo, när det i fjol var fråga om folkomröstning, hur måna dessa voro om att särskilja rösterna, ty de fruktade kvinnan. Nu ha vi sett, att vi ha varken något att frukta eller att hoppas av kvinnan i denna fråga, kvinnorna äro männen lika där vid lag, det vill jag framhålla i största kortet.

Så är det en sak till. Det tyngst vägande skäl, som har sagts förut under åren, det har varit, att staten har fått lämna subvention till restaurangen här nere, men nu ha förhållandena börjat bli normala, och nu ha vi fått en källarmästare utan subvention. Det skälet har sålunda bortfallit.

Det ena med det andra gör, att jag icke kan biträda vare sig den ärade motionären, ej heller reservanterna utan ber att få biträda utskottets förslag.

Herr Eurén: Herr talman, mina damer och herrar! Då jag är reservant i denna fråga, ber jag få yttra några ord och ber få försäkra den ärade representanten från Hagaström, att jag skall försöka att inte ställa till oväsen och inte frammana djävulen. Han har tydligen denna fråga — om det tillåtes mig att säga så om en gammal vördad representant — alldeles om bakfoten. Det är alldeles icke meningen att införa superi i riksdagsrestaurangen, det är icke meningen, att riksdagsmännen skola få berusa sig med konjak eller whisky eller intaga punsch på kaféet, utan det är tvärt-

Ang.
utskänkning
av alkoholhal-
tiga drycker i
riksdags-
restaurangen.
(Forts.)

om så — det ha reservanterna framhållit — att detta är icke annat än en dietisk fråga. Det finnes en del människor, som ha för vana och känna sig må väl av att taga en snaps till maten, och det finnes en ännu större massa människor, som vilja ha en besk måltidsdryck, och det finnes icke någon besk måltidsdryck, som håller sig över en dag, som icke har minst den alkoholhalt, som finnes i pilsnerdricka, klass II. Och jag skall be att få meddela herr Månsson i Hagaström, att pilsnerdricka, klass II, icke får utskänkas på riksdagsrestaurangen. Nu synes det en hel del och icke bara mig och de övriga, som reserverat sig, och dem, som använda något sprit till maten och kanske dessutom, utan också en massa nykterister i kammaren — jag vet det, ty jag har talat med dem — fullkomligt orimligt, att en stor del, kanske nästan lika stor del av kammaren som de, som icke använda sprit i form av snaps eller pilsner eller ett glas vin till maten, skall utestängas från den restaurang, som är avsedd att tjäna alla riksdagens ledamöter. Vi måste vara här sådana tider, då arbetet fordrar det, och avbrottet för måltider göres ofta så kort, att man icke lämpligen kan gå utanför riksdagshuset. Då är det fullkomligt meningslöst att förmena dem, som intaga sina måltider här, att få dricka vad de vilja, det kan icke tjäna nykterhetssaken, om de äta på något annat ställe. Mig synes det, som om reservanterna i denna sak rent av föra det sunda förnuftets talan.

Jag vill vidare säga, att det kan icke vara oss förmenat att väcka motion och tala i denna sak. Det är verkligen förvånande, att ett sådant yttrande kan komma från herr Månsson i Hagaström, som själv är en frihetens apostel och vill yttra, och det med full rätt, precis vad han vill. Det kan väl icke gärna vara hans mening att förmena oss andra att få yttra oss i denna fråga. Att en dietfråga som denna skulle vara en fläck på riksdagen är ett påstående, som faller på sin egen orimlighet.

Jag ber att från synpunkten av det sunda förnuftet och till förmån för deras diet, som använda sprit till maten, pilsner, en snaps eller ett glas vin, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Björnberg: Herr talman! Det är någon, som har icke utar. skäl uppmanat mig att icke i detta sammanhang hålla ett nykterhetsföredrag. Det vore icke alldeles onödigt och olämpligt från viss synpunkt, men jag kan gott instämma med den ärade talarinnan här i dag, att detta icke är en nykterhetsfråga. Då för tio år sedan riksdagsrestaurangen torrlades, var det dock efter en rätt ingående debatt, det var icke mindre än 18 talare, som yttrat sig, och beslutet fattades med 114 ja mot 83 nej. Det är icke vår skuld, vår, som stå på denna sida, att frågan kommer igen i resonemanger, debatter och tidningsskriverier, och kanske det i viss mån är sanning i vad herr Månsson i Hagaström yttrade om att det är olämpligt mot riksdagen. Jag säger, att det är icke vårt fel, att man nödgas år efter år taga upp till debatt en sak, om vilken man strängt taget kan säga vad en viss representant på skånebanken år 1913 yttrade i

anledning av det då föreliggande förslaget om torrläggning. Han sade: »Socialdemokraterna inom riksdagen voro de första, som avgåvo ett jakande svar på nykterhetsgruppens fråga om att avskaffa rusdrycksserveringen i riksdagens restaurang. Den som verkligen vill åstadkomma något, som kan vara till nytta för vårt folk, skall hjälpa till med de sunda reformer, som kunna befria vårt folk från det ekonomiska förtryck, som ligger över oss, och sprida upplysning och kunskap om sådant, som kan vara nyttigt för samhället. Därigenom främjas folkets välgång och lycka bättre än genom att sysselsätta sig med sådana småfuttiga saker som denna.»

Ansågs det för tio år sedan av dem, som stodo på motsatta sidan, att torrläggningen var en småfuttig sak, torde intresset för snapsens renässans vara ännu mer en småfuttig sak i denna tid.

Det är naturligtvis alldeles riktigt, att det i stort sett icke spelar någon roll, om här serveras åt dem, som ha smak för och anse sig behöva något av de rusdrycker, vilka ändock tills vidare äro tillåtna och ännu i så stor utsträckning användas här i landet, men då det likväl måste betecknas som ett gott föredöme vad lagstiftarna för tio år sedan beslutade i denna fråga, kan jag icke se och betvivlar, att valmännen ute i landet skola se ett upprivande av det beslutet som en reform i rätt riktning. Det skall verkligen bli intressant att se vid den votering, som jag hoppas snart kommer, huru de 130 ledamöter av denna kammare, som under valrörelsen deklarerat sin ställning till nykterhetsfrågan, skola ställa sig till denna fråga, om de vilja bifalla motionen. Kamratskap och ekonomi böra båda ha bättre grund att bygga på än rusdrycker. Jag hoppas, att det skall bli bifall till utskottets betänkande. Jag hoppas det desto livligare därför att jag är övertygad om att riksdagens ledamöter i varje fall icke komma att använda sig av eventuellt åter beviljad rusdrycksservering i sådan grad, att det spelar någon roll vare sig från ekonomisk eller sällskaplig eller stämningssynpunkt.

Jag vill med det sagda betona betydelsen av att riksdagen håller på sitt tidigare fattade beslut, och det vore lyckligt, om vi kunde slippa att varje år taga upp debatt i denna fråga. Det beror på motståndarna. Många måste i dessa tider försaka. Skulle då vi, folkets representanter, anse lämpligt att just nu utåt demonstrera ett beslut, som icke kan räknas såsom försakelse? Det förefaller verkligen bra mycket enklare och mer enhetligt, varför icke säga mer kamratligt, att undvara spritserveringen här, då ju som bekant halva antalet av riksdagens ledamöter ändock icke kommer att böja knä för Bachikulten och icke vill ha något med den att göra. Detta är icke någon hotelse om strejk från nykterhetsvännerna i händelse spritkranarna skulle åter öppnas i riksdagshuset i anledning av detta krav, som framförts av herr Kinmanson med flera.

Med skäl kan ifrågasättas, om målet förbättrad ekonomi för riksdagsrestaurangen skulle vinnas genom den obetydliga kvantitet spritdrycker, som några ledamöter skulle komma att konsumera. Detta krav har förts fram av personer, som icke räknas till riksdagsrestaurangens kunder. Någon slags nationell samling kring borden, där

Ang.
utskänkning
av alkoholhaltiga
drycker i
riksdags-
restaurangen.
(Forts.)

Ang.
utskänkning
av alkoholhal-
tiga drycker i
riksdags-
restaurangen.
(Forts.)

spetsglasen ingå i uppsättningen, blir det i alla händelser icke. Därför menar jag, att formerna för den sällskapliga samvaron, som det talas om i motionen, icke komma att förbättras, om man går med på motionen. Sällskapliga former och tankeutbyte och allt gott och nyttigt ha vi mera utsikt till under nuvarande förhållanden än genom en sådan reform baklänges. Vi kunna naturligtvis sitta vid samma bord och spisa, där det serveras spritdrycker, det ha vi gjort ofta och komma väl ännu att göra, men jag tror icke, att det för motståndarna vore ett angenämt förhållande, när man icke kan räkna med en enhällig uppslutning om det, som här rekommenderas.

Jag tror, att det är i en helt annan anda och på andra vägar vi skola nå fram till lyckliga förhållanden, och jag kan icke gå med på detta krav, som sannerligen icke vare sig för riksdagen eller nykterheten spelar någon roll, men på den bog saken ligger och med tanke på den uppmärksamhet, som det svenska folket har på hur vi handla, beklagar jag, om man från denna kammars sida skulle gå med på motionärens krav. Därför ber jag, herr talman, att få yrka avslag på motionen och tillstyrka utskottets betänkande.

Herr Engberg: Herr talman, mina herrar! Det är mycket möjligt, att det fanns något korn av sanning i, vad min högt ärade vän herr Månsson sade, att vi draga allmänhetens uppmärksamhet på oss genom dessa återkommande debatter, och att detta icke är något önskvärt. Jag skulle vilja tillfoga, att denna önskvärdhet sannolikt minskas i samma mån, som debatten föres med en argumentation på de linjer, där icke minst min ärade vän herr Fabian Månsson och den senaste ärade talaren förde den. Det är anmärkningsvärt, när man lyssnar till inläggen, att såväl den ärade talaren på Eskilstunabänken som den senaste ärade talaren uttryckligen båda två förklarade, att här icke är fråga om någon nykterhetsfråga och att vi icke skola anlägga nykterhetssynpunkter på densamma för att i samma andedrag säga tvärtemot, vad den förste talaren beträffar i den formen, att det är angeläget, att vårt beslut gör ett gott intryck i landet med hänsyn till nykterhetsarbetet, och vad den senare angår så, att han hänvisade till de 130 röster, som deklarerat sin nykterhetsvänlighet, och att han nu ville se, om de vidhölle sin ståndpunkt. Det är orimligt, säger jag, att fortsätta med en sådan motivering. Det är att ha för låg tanke om kammarens ledamöter, att tro, att de skola godtaga den argumenteringen å ena sidan, att detta icke är en nykterhetsfråga, medan man å andra sidan gör gällande med all kraft att det är en sådan. Vad är frågan? Jag ansluter mig alldeles klart till dem, som säga, att det icke är någon nykterhetsfråga. Det är en lämplighetsfråga för riksdagen att ordna sin restaurang så, att vi kunna undvika dessa debatter. Det nuvarande tillståndets fortsättning kommer att medföra, att denna debatt får sin fortsättning varje riksdag, till dess tillståndet ändras, om man ej tillgriper det beslut, som för mången ter sig som räddningen, att vi nedlägga detta riksdagens marketenteri för att slippa denna strid.

Mot herr Björnberg vill jag säga, att jag har respekt för den sortens heroism, som påyrkar avhållsamhet för att föregå med gott exempel. Men det förefaller mig, att avhållsamheten kommer i en besynnerlig dager, när den praktiseras så, att man visserligen gör en dygd av nödvändigheten inom riksdagshusets väggar men ingalunda lägger hinder i vägen för vederbörande att gå på stadens restauranger och där lagar så, att det behov, man känner, blir tillgodosett. Jag vill i detta avseende omnämna en observation, som jag mången gång gjort, nämligen att man ute på restaurangen här på andra sidan alltid möter en krets av dem, som här envisats att hävda herr Björnbergs ståndpunkt. Vilja ni gå före med gott exempel, så böra ni äta på riksdagsrestaurangen. Det är den slutsatsen, som för vanligt bondförstånd inställer sig. Men jag vill tillägga, att här ha vi år efter år ställts inför det faktum, att innehavarna av riksdagsrestaurangen gjort förlust. Vi ha haft den Jönssonska affären inför kamrarna. Och jag tror, att det är få av kammarens ledamöter, som ej äro ense om, att det är ledsamt att ha dylika affärer. Men de återkomma gång på gång så länge vi icke ordna denna restaurangfråga på en förnuftig basis och inrätta ett hela riksdagens marketenteri som sig bör. Det förslag, varmed reservanterna kommit, synes mig ordna saken från förnuftiga synpunkter. Det delar upp restaurangen i två hälfter. Kaféet blir torrlagt, men i matsalen kan man få, vad reservanterna närmare utveckla. Är det någons intressen, som därigenom trädas för nära? För mig förefaller det uppenbart, att så icke kan vara fallet. Herr Månsson från Hagaström icke endast överdriver, utan han målar in i det rosenrasande, när han vill göra gällande, att bakom detta förnuftiga krav skulle ligga någon tendens att komma parlamentarismen till livs. Jag tror, att de herrar, som i högertidningarna vilja komma åt parlamentarismen, kunna vara illfundiga nog, men den avgrund av illfundighet, som herr Månsson tilltror dem, tror jag icke på.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr **Johanson** i Huskvarna: Herr talman! Vi torde vara ense om, att denna fråga icke är någon nykterhetsfråga. För min del tror jag icke heller, att om spritservering kommer att införas på nytt, riksdagens ledamöter skulle komma att missbruka denna frihet. Men i detta avseende är dock denna fråga och förblir en nykterhetsfråga, nämligen på den grund, att det kan sägas, att om andra kammaren går med reservanterna, komma vi att få erfara, hurusom den spritvänliga pressen i landet kommer att uttala sig med förtjusning över det beslut, som fattats, vilket skulle uttolkas så att nykterhetsfolket här i landet åter lidit nederlag. Man skulle få höra att nu se vi hurusom nykterhetsfrågan är på reträtt. Det är vad vi helt säkert skulle få höra från pressen, och ur denna synpunkt är det dock en nykterhetsfråga det här gäller.

Därför ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

*Ang.
utskänkning
av alkoholhal-
tiga drycker i
riksdags-
restaurangen.
(Forts.)*

Ang.
utskänkning
av alkoholhal-
tiga drycker i
riksdags-
restaurangen.
(Forts.)

Herr **Jonsson** i Eskilstuna: Herr talman! Jag begärde ordet för en replik till herr Engberg. Jag ville allra värdsammast be honom, som har ett så utomordentligt sinne för logik, att också försöka vara en smula mera uppmärksam, när han avlyssnar en talare, mot vilken han tänker polemisera. Hade han gjort det, när han lyssnade till mig, skulle han ha märkt, att jag åtminstone icke ställde hans högt uppdrivna tankeförmåga på några svårare prov.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Votering begärdes likväl, i anledning varav nu uppsattes, justerades och anslags följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller andra tillfälliga utskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Omröstningen utföll med 92 ja mot 83 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 8.

Ang.
bildande av
vissa skogs-
allmänningar.

Vidare förelåg till avgörande andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion om skrive till Kungl. Maj:t angående bildande av skogsallmänningar, gemensamma för i mantal satta fastigheter.

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 189, hade herr *Andersson* i Grimbo föreslagit, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t genom kammarkollegium eller på annat sätt måtte utreda i vad mån lagbestämmelser kunde skapas i syfte att bereda möjligheter för bildandet av skogsallmänningar, vari de i mantal satta fastigheterna kunde ingå som delägare.

Utskottet hemställde, att ifrågavarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr **Andersson** i Grimbo: Herr talman! Vi äro väl alla ense om vilken betydelse skogarna haft och fortfarande ha för vårt lands

ekonomi. Man skulle väl kunna säga, att i fall vi icke hade våra skogstillgångar i landet, vore förhållandena i många avseenden an-norlunda. De ha givit oss de största exportartiklarna av dem vi ha, såväl trä, pappersmassa, tändstickor o. d. Sedan långa tider till-baka har det rått oro för, att avverkningen bedrivits i större om-fattning än tillväxten. Man har fått flera uppgifter om tillväxten. Men det har icke blivit någon tillförlitlig utredning. Alla, som tänka på vår framtid, äro oroliga för skogsbeståndet, och riksdagen har också ingripit genom en del skogslagar, särskilt den s. k. åter-planteringslagen, vilken nog är bra, om man bara kunde lita på att den vore effektiv. Vi ha fått flera provisoriska skogslagar, som fortfarande äro gällande. Alla gå ut på, att vi för framtiden skola ha ett skogsbestånd, som ej må förfaras eller förminska. Vad man strävar efter, är ett uthålligt skogsbruk. Därmed menas, att man skall rationellt sköta våra skogar, så att det blir största möj-liga värdetillväxt. Staten har köpt kronoskogar och köper fort-farande för cirka en halv å en miljon kronor om året, beroende på tillgång. Medlen tagas som vi veta från köpeskillingen av de fast-igheter, som staten säljer. Sedan ha vi allmänningarna. De skötas i regel under överinseende av skogsvårdsstyrelserna eller andra statens organ. Därför kan man våga säga, att såväl på allmännin-garna som på statens skogar tillämpas det uthålliga skogsbruket. En del enskilda tillämpa även detta brukningssätt, men vid döds-fall eller under andra förhållanden blir det nya ägare, och då kom-ma skogsspekulanterna, och då exploateras ofta skogsbeståndet. Nu ha vi att vänta en lag, och den går ut på, att vi skola säkerställa skogsbeståndet för framtiden hos enskilda skogsägare. När jag väckte motionen, var det med den tanken, att det skulle bildas all-männingar, socken- och byallmänningar, vari hemmanen skulle gå in som delägare, och detta i det syfte, att då skulle desto större om-råden komma in under rationell skogsvård. Det har varit min me-ning, att ju större områden vi få in under allmän kontroll, desto bättre tryggas skogsbeståndet för framtiden.

När staten köper skogar, sker detta i större sammanhängande områden. Den vill icke ha sina skogar utplockade litet varstädes. Men blir det mindre allmänningar, komma de att ligga litet varstä-des, och det småvirke, som därifrån uttages, skulle många gånger bli till nytta för delägarna. Men när ett område är i statens hand har det uttagna virket av mindre dimensioner inte samma värde, Det går icke för det allmänna att tillgodogöra sig detta lika bra. Därför skulle det även i detta avseende ha sin stora betydelse med dessa allmänningar.

Nu har emellertid utskottet enhälligt avstyrkt motionen. Ut-skottet har icke nämnt något om ett uthålligt skogsbruk, vilket är det egentliga och bärande motivet i motionen, utan hela vägen gått bredvid den egentliga frågan, och icke alls tagit upp själva sak-frågan till behandling. Utskottet har många egendomliga uttryck. Det säger bl. a., att det icke har blivit några kommunala skogar, och anser, att det saknas intresse för något dylikt. Och skulle det

*Ang.
bildande av
vissa skogs-
allmänningar.
(Forts.)*

Ang.
bildande av
vissa skogs-
allmänningar.
(Forts.)

enligt utskottets mening inte finnas något intresse för allmänningar därför »att någon egentlig avkomst av skogen i regel icke skulle kunna påräknas under en avsevärd tid framåt. Det synes utskottet därför ligga i öppen dag, att intresset måste vara ringa för en dylik kapitalplacering, av vilken vederbörande personligen oftast icke kan påräkna någon avkastning». Tänk om man på andra håll skulle ha resonerat så. För en tio, tolv år sedan gjordes en beräkning, att endast i Bohuslän funnos 400,000 tunnland ljunghmarker eller av ålder kala marker. Dessa ha under senare år delvis blivit skogsodlade, men om lantbrukarna där skulle lägga en sådan trång synvinkel på denna sak som utskottet, vart skulle det gå hän? Jordbrukarna plantera skog, därför att dessa marker skola bli till nytta och för att de för framtiden skola ha den trygghetskänslan, att det finnes skogstillgång för deras egendomar. De tala icke om kapitalplacering och dylikt, så att den slutsatsen, som utskottet kommit till, stämmer icke i detta fall.

Sedan har utskottet sagt, att om motionen gällt kommunala skogar, så hade det varit något annat. Men såvitt jag kan se, är det intet, som hindrar, att kommunerna allt fortfarande lägga sig till med allmänningar. Vidare säger utskottet. »Även i det fallet kan sättas ifråga, om det icke är lämpligast att låta kommunerna själva utan ekonomiskt ingripande från statens sida vidtaga de åtgärder, som befinnas påkallade.» Men kommunerna skulle, om motionen bleve bifallen, ha precis samma rätt som nu. Således en oriktig framställning av motionens innebörd.

Vidare säges det: »Slutligen får utskottet erinra om den nuvarande statsfinansiella ställningen, vilken nödvändiggör, att statens tillgångar disponeras endast för utgifter eller placeringar, som tillgodose nödvändiga eller i varje fall synnerligen behjärtansvärda ändamål.»

Om man nu skall tala om några på det ekonomiska området behjärtansvärda eller beaktansvärda ändamål, skulle icke skogsöktsel och skogsodling vara detta i första hand? Vad skulle då vara det? Vi veta, att detta får bedrivas på längre sikt, och när man skall ha ett uthålligt skogsbruk, gäller det att icke tänka på en vinning för stunden, och den, som har intresse för detta, måste se till att vi i framtiden ha ett skogsbestånd att lita till även för dem, som komma efter oss.

Vad beträffar den nuvarande statsfinansiella ställningen, så vill jag säga, att den icke har med denna sak att göra. Nej icke det ringaste. Om motionen blir bifallen eller ej, så kommer därav icke att följa ett öres större utgifter för skogshushållning, utan de bli precis desamma. Därför är det en alldeles förvrängd framställning av min motion, som utskottet här kommer med. Nu vet jag för min del icke, vad man har rätt att fordra av ett sådant utskott som fjärde tillfälliga, men jag tycker i alla fall, att man hade kunnat förvänta, att utskottet, när det nu fått denna motion till behandling, hade upptagit motionen till åtminstone något sakligt bedömande. Men utskottet har helt och hållet gått vid sidan av själva frågan.

Jag skall emellertid i sakens nuvarande läge ändock be att få yrka bifall till motionen.

*Ang.
bildande av
vissa skogs-
allmänningar.
(Forts.)*

Herr Ward: Herr talman! När den föregående ärade talaren sökte göra gällande, att utskottet icke lagt sig vinn om att sakligt behandla föreliggande motion, tror jag, att han yttrade bra mycket, som han icke kan stå för. Då utskottet hade detta ärende uppe till behandling, sökte utskottet så ingående som möjligt diskutera denna fråga, och utskottet beredde också motionären tillfälle att införa utskottet närmare än vad som kunnat ske i hans motion redogöra för de synpunkter, som föranlett hans yrkande. Det må även till herr Anderssons i Grimbo heder sägas, att han mycket grundligt utnyttjade denna vänlighet från utskottets sida. Han underhöll nämligen utskottet med sin framställning i denna fråga under en ganska god stund.

Utskottet har emellertid såsom grundskäl för sitt avstyrkande av denna motion framhållit, att det knappast kan vara lämpligt, att staten, särskilt såsom denna fråga nu ligger till, går in för att ekonomiskt understödja bildandet av här ifrågasatta privata skogar. Då det finns en möjlighet för kommunerna att bilda s. k. kommunala skogar och skogssällskapet söker på allt sätt understödja kommunerna i strävandena härför, finns det faktiskt redan nu inom de kommuner, där det råder brist på skog, möjlighet för kommunen och därmed också för de i kommunen intresserade lantbrukarna att grunda erforderliga skogsföretag, som också kunna bli till nytta för lantbrukarna på sådant sätt, att lantbrukarna på dessa kommunala skogar kunna liksom den övriga befolkningen få sitt behov av ved och dylikt tillgodosett. Men även om lantbrukarna i skogfattiga trakter skulle anse, att deras intressen icke bli fullt tillgodosedda genom bildandet av kommunala skogar, finns det dessutom ytterligare en möjlighet för lantbrukarna, nämligen att genom samverkan grunda egna skogsföretag. De kunna, såsom utskottet påpekat, mycket väl ingå i gemensamhetsföretag och bilda ekonomiska föreningar, som ha till uppgift att odla och underhålla skogen.

Herr Andersson i Grimbo utgår ifrån att den nya anordning, som han här föreslår, skulle vara till stor nytta ur samhällelig och nationalekonomisk synpunkt, därigenom att det icke skulle bli möjligt för dem, som äro delägare i dessa gemensamhetsskogar eller, såsom han kallar dem, allmänningar, att utnyttja sin del i skogen till spekulation. I den mån som detta är motiveringen för hans yrkande, hava vi från utskottets sida all anledning att framhålla, att han därvidlag anfört en riktig synpunkt, som förtjänar det största beaktande. Men lika visst som det är, att bestämmandet av vissa regler beträffande dessa allmänningar skulle hindra skogsspekulation, lika visst är det, att bildandet av ekonomiska föreningar, i vilka lantbrukarna äro delägare, utgör garanti mot att skogen skall kunna bli ett operationsfält för spekulation. I en ekonomisk förening, som är vederbörligen inregistrerad och erhållit stadgar, kan självfallet icke den enskilde delägaren utan vidare sälja sin del av

*Ang.
bildande av
vissa skogs-
allmänningar.*
(Forts.)

skogen; för att få försäljning till stånd fordras givetvis ett gemensamt beslut av delägarna i skogsföretaget. I denna gemensamma förvaltning av skogen ligger den starkaste garanti för att man icke behöver riskera någon spekulation beträffande dessa skogar. Det kan ju visserligen tänkas, att samtliga delägare i ett dylikt av en ekonomisk förening grundat skogsföretag skulle komma överens om att avyttra sin skogsmark till en spekulant och jobbare; något sådant kan ju inträffa, därest jordbrukarna för tillfället skulle behöva en extra inkomst utöver sina vanliga inkomster. Men det skulle verkligen i högsta grad förvåna mig, om herr Andersson i Grimbo under dylika förhållanden skulle vilja underkasta sig några föreskrifter från statens sida, då det gäller att bestämma och disponera över den egendom, till vilken han anser sig vara ägare. Jag tror, att herr Andersson i Grimbo av oss alla är känd för att hava en mycket stark aversion emot det intrång, som samhället gjort i den fria förfoganderätten. Jag misstänker, att lika gladeligt, som han här kämpar för att lantbrukarna skola komma i ett visst beroende av föreskrifter från statens sida, skulle han då resa sig till revolt mot det intrång, som samhället skulle göra beträffande en egendom, över vilken han anser sig ensam hava rätt att förfoga. Jag håller alltså för min del före, att även från den grupps sida, som herr Andersson i Grimbo här företräder, liksom också från det allmännas sida kunna åberopas de starkaste skäl för att avslå den nu föreliggande motionen.

Jag vill emellertid, innan jag slutar mitt anförande, erinra om att här på riksdagens bord förelåg senast i fjol en framställning rörande de allmänningar, som redan finnas här i landet, nämligen de s. k. socken- och häradsallmänningarna. Det utskott, som behandlade denna fråga, avstyrkte visserligen den motion, som då väcktes, om att inkomsterna av dessa allmänningar skulle tillfalla icke fastighetsägarna utan kommunerna, men utskottet lät också i sin motivering ganska tydligt framskymta vissa sympatier för motionärens tanke. Jag kan också försäkra, att i de trakter av vårt land, där det finnes allmänningar av större omfattning, förefinnes ibland befolkningen en mycket stark önskan, att statsmakterna måtte upptaga denna fråga till behandling och se till, om icke avkastningen av dessa skogar må kunna tillfalla det allmänna, kommunerna, i stället för att tillfalla innehavarna av i mantal satt jord. När riksdagen, låt vara indirekt, visat en viss sympati för denna strömning bland befolkningen, anser jag, att det skulle vara ganska egendomligt, om riksdagen nu med anledning av en motion, som innehåller en mycket kortfattad motivering, skulle begära en anordning, sådan som den herr Andersson i Grimbo här ifrågasatt.

Jag vill också säga, att i dessa tider, då stora krav ställas på statskassan och staten icke har möjlighet att tillgodose ens de anspråk, som kunna betecknas såsom mycket rimliga, bör man i första hand se till, att man använder de tillgängliga medlen till sådana anordningar, som äro motiverade av starka sociala skäl eller som kunna försvaras därmed, att det skulle ekonomiskt komma att be-

tyda mycket för hela samhället, om de komme till utförande. I detta fall föreligger intet av dessa skäl, enligt vad jag förstår, och jag kan därför icke finna någon anledning för riksdagen att ingå på det förslag, som den ärade motionären här framlagt.

*Ang.
bildande av
vissa skogs-
allmänningar
(Forts.)*

Det bör kanske också till sist framhållas, att när vi från samtliga partier här allmänt uttalat vår stora tillfredsställelse med den upprensning, som regeringen genom finansministern vidtagit i det s. k. kommittéträsket, skall väl ändå icke riksdagen alldeles i onödan besvära regeringen med framställningar om nya utredningar. Jag tror icke, att det vore riktigt konsekvent handlat av riksdagen att, samtidigt som man från samtliga partier med kraft framhåller, att regeringen i nyssnämnda åtgärd förfarit klokt och riktigt, begära, att regeringen verkställer utredning i ett ämne sådant som detta. Frågan bör för övrigt enligt min mening bedömas i sammanhang med andra skogsfrågor och icke behandlas på det isolerade sätt, som motionären här tycks önska.

Av dessa skäl yrkar jag, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Herr **Andersson** i Grimbo: Den föregående talaren sade, att det här gäller bildandet av privata skogar, men man kan också kalla det allmänningar, sade han, eftersom det förutsättes vara flera ägare. Men om man ställer dessa skogar under kontroll av skogsvårdsstyrelsen eller annat statens organ, som ser till, att skogen blir ordentligt vidmakthållen, kan jag icke inse, att icke även på detta sätt det allmänna intresset tillgodoses. Statens eller det allmännas intresse är väl egentligen, att det blir den största möjliga avkastning av ett givet markområde. Detta vinnes i samma grad, om det är sådana s. k. privata allmänningar, som om det är statsskogar eller kommunalallmänningar, men när det gäller att tillgodogöra sig småvirke, så är det ett faktum att detta blir bättre utnyttjat på dessa mindre s. k. privata allmänningar.

Sedan talade herr Ward om bildandet av kommunala skogar. Vi ha i långliga tider haft rätt att bilda sådana, men denna rätt har icke tillämpats i någon nämnvärd omfattning. När vi fingo den nya expropriationslagen för åtskilliga år sedan, infördes en särskild paragraf, enligt vilken kommunerna ha rättighet att i vissa fall expropriera mark till skog, men jag vet icke, att denna paragraf blivit tillämpad någon gång. Man kan ju för övrigt även i fortsättningen bilda kommunalallmänningar, om vi också få möjlighet till sådana anordningar, som av mig föreslagits. Här finnes plats för bådadera, och de ha var sin mission att fylla. I en del fall har det varit fråga om att bilda kommunalallmänningar, men det har icke blivit något av, och då kunde det ju varit tillfälle att bilda sådana här allmänningar, ifall detta kunde hava låtit sig göra.

Sedan är det en annan sak, och det är när det gäller att få allmänningar i närgränsande kommuner. Det finns socknar, där det icke är någon skogstillgång, och då en by eller en socken såsom sådan behöver skog från en grannkommun kan icke gärna kommunen köpa

*Ang.
bildande av
vissa skogs-
allmänningar.*
(Forts.)

skog i en annan kommun. Jag kan icke tänka mig, att ett sådant beslut skulle stå sig, i händelse det bleve överklagat. Även i detta avseende finns alltså en funktion för denna sorts allmänningar som i motionen åsyftas.

Så omnämnde herr Ward, att vi hava de ekonomiska föreningarna. Ja, här har det väl, när det gäller skogsspekulation, funnits tillräckligt med sammanslutningar, konsortium, bolag och skogsjobbare, vilka själva helt bestämma över sin skog. Bli det däremot sådana ekonomiska föreningar, vars skogar för framtiden ställas under allmän kontroll, då äro vi av samma mening, men sådana ekonomiska föreningar är det väl icke, som herr Ward syftar på i detta fall.

Vidare sade herr Ward bland annat, att vi skola spara på statens medel och icke verkställa några utredningar. Ja, det var en annan sak, men då skulle utskottet hava sagt det med en gång, att motionen avstyrkes endast därför att det möjligen kostar något hundratal kronor att åstadkomma ett lagförslag i detta ämne. Då skall utskottet icke försöka åstadkomma en motivering för att förslaget är obehöfligt. Det förefinnes icke ett ord i utskottsbetänkandet, som berör kostnaden för utredningen, utan man har radat upp en mängd andra skäl. Nu har jag i motionen tagit hänsyn till kostnaden för utredningen, och därför står det uttryckligen i klämman: »hemställa, att Kungl. Maj:t genom kammarkollegium eller på annat sätt måtte utreda» etc. Jag hade tänkt mig, att en person t. ex. i ett ämbetsverk skulle kunna göra en sådan utredning, som skulle bliva ganska enkel och icke komma att draga några nämnvärda kostnader. Om denna min uppfattning är riktig, att kostnaderna icke ha något att betyda, och om kostnadsfrågan, enligt vad det tycktes framgå av herr Wards anförande, för utskottet utgjort det egentliga motivet för avslag, så kan det ju hända, att utskottet hade gått med på motionen, om det fått veta, att det varit oroligt i onödan. Det skulle i alla fall hava varit av intresse, att det sagts något om denna sak i motiveringen, men så har icke skett. Vidare torde vara tydligt att utskottet medelst detta tillvägagångssätt överskridit sin befogenhet. Utskottet tillkommer det att på bästa sätt sakligt pröva ärendena, och är det riksdagen som sedan får besluta huruvida frågorna äro värda att kosta på en utredning eller ej. På det sätt utskottet nu gått till väga kringskäres och dämpas den enskilde riksdagsmannens rätt att medelst motioner föra fram nya uppslag och nya idéer.

Jag kan emellertid icke se några skäl föreligga för att avslå motionen, utan yrkar bifall till densamma.

Vidare anfördes ej. Efter av herr talmannen givna propositioner å de under överläggningen framställda yrkandena blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 9.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående

fortsatt tillämpning av förordningen den 13 april 1922 om ändrad lydelse av 3 § i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper; och biföll kammaren utskottets i nämnda betänkande gjorda hemställan.

§ 10.

Därnäst i ordningen var å föredragningslistan uppfört bevillningsutskottets betänkande, nr 9, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående höjning av den kommunala nöjesskatten och skattens ombildning till statskatt.

Ang. den kommunala nöjesskatten.

I en inom andra kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 129, hade herr *Olsson* i Berg föreslagit, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag, avseende att, i samband med en väsentlig höjning av nu gällande skattesatser, ombilda den nuvarande kommunala nöjesskatten till att huvudsakligen utgöra en statskatt.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I fråga om motiveringen hade reservation avgivits av herrar *Wohlin*, *Jönsson* i Boa, *Olsson* i Ramsta, *Isak Svensson*, *Olsson* i Golvvasta och *Brännström*.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Herr *Olsson* i Berg: Herr talman! När man i dessa tider söker med ljus och lykta efter ökade inkomster till statskassan, som för närvarande är i den ställning, att den behöver allt vad som kan uppletas för att fylla de stora krav, som ställas på densamma, så finner man det underligt, att bevillningsutskottet på mycket svaga skäl avvisar en välbehövlig inkomst på cirka 4 miljoner. Det ser ut, som om herrarna i bevillningsutskottet finna statskassans finanser vara sådana, att den är rik och behöver inga inkomster.

Utskottet talar i sitt utlåtande om de stora besvär, som äro förenade med uppbörden av den ifrågavarande nöjesskatten, och drager därvid den slutsatsen, att om städerna eller kommunerna skulle få dela med sig något av denna skatt, så skulle de helst önska bliva befriade från densamma. Det är verkligen ett både långsökt och svagt skäl utskottet här kommer med för att avslå denna, särskilt för städerna misshagliga motion. Jag har visserligen i min motion föreslagit, att kommunerna skulle erhålla en fjärdedel av skatten, men om bevillningsutskottet hade velat någonting, ja, om det velat någonting åt det rättvisa hållet, så kunde ju utskottet föreslagit, att kommunerna skulle erhålla hälften av skatten och den andra hälften gå till staten, men man ser ju, att det fattas vilja. Tror någon, att till exempel Stockholms stad, som har bortåt två miljoner i inkomst av denna skatt, eller Göteborgs stad, som har mellan en halv och en miljon kronors inkomst därav, skulle avsäga sig

Ang. den
kommunala
nöjesskatten.
(Forts.)

skatten, om de skulle lämna hälften ifrån sig till staten. Ånej, visserligen ha de större städerna mycket mindre skatter än landskommunerna, men nog tror jag, att de vilja taga vara på både miljoner och halvmiljoner.

Utskottet säger: »Om man med ledning av ovan meddelade siffror upptager den genomsnittliga årliga avkastningen för hela landet med nu tillämpade skattesatser till 6 miljoner kronor och räknar med att, under förutsättning att skatten upptoges för statens räkning, en tredjedel avstodes åt kommunerna, så finner man, att vad som skulle återstå såsom statsinkomst icke kan hava avsevärd betydelse vid uppgörandet av en riksstat.» Det finner jag verkligen vara ett mycket märkvärdigt uttalande, utskottet här kommer med. Visserligen har bevillningsutskottet inom sig mycket förmögna och välfinansierade män, icke minst ordföranden, men jag tycker i alla fall, att de äro bra stora i orden, då de förakta 4 miljoner och icke anse dem betyda något vid uppgörandet av en riksstat. Jag skulle vilja vädja till herr finansministern, om han räknar på samma sätt. Jag vill dock försäkra mina ärade motståndare i denna fråga, vilka torde vara mestadels stadsbor, att jag ingalunda på något hatfullt sätt missunnar dem inkomsten av nöjesskatten. Städerna och kommunerna, som ha dessa nöjestillställningar, de ha både det trevliga och det otrevliga, som detta medför. För min del anser jag det otrevliga vara övertvägande, då särskilt barn och ungdom lockas till att skåda varjehanda, som icke är nyttigt för dem, och många, som icke hava råd därtill, lägga sina slantar, som de väl behöfve till något nödvändigare, på dessa för dem mindre gagnande saker. Men detta otrevliga och onyttiga få de kommuner, som ligga i närheten av städerna och samhällena och ej ha dessa tillställningar, dela med dem, som ha tillställningarna, då folk därifrån strömma in till städerna, men inkomsten få de ej dela, och därför tycker jag, att det ligger en rättvisa i det förslag, jag uti min motion gjort.

Jag skulle vilja uppmana dem, som ha om hand utredningen rörande kommunalskattelagarna, att de lägga märke till, att det synes, som om utskottet i någon mån tänkt på att en tredjedel skulle gå till kommunerna och två tredjedelar till staten, då det nämnt litet grand därom.

Herr talman! Då jag märker, att utskottet icke anser det vara behöfligt att skaffa staten inkomster och att stadsintressena här bryta sig så starkt mot landsintressena, att dessa senare måste giva vika, så skall jag, såsom läget nu är, ej yrka bifall till min motion utan inskränka mig till att yrka bifall till reservationen, som går ut på en ändring av utskottets motivering.

Herr talman! Jag yrkar bifall till den av herr Wohlin m. fl. vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr **Lithander**: Herr talman! Den ärade motionären har yrkat, att denna nöjesskatt skulle bliva statlig i stället för kommunal, och att han därvid givit uttryck åt en tanke, värd beaktande, framgår däraf, att det ursprungligen var meningen, att denna skatt skulle

vara statlig och icke kommunal. Men under den behandling, som frågan undergick, visade det sig tydligt och klart, att det var en svårframkomlig väg och att det ur många synpunkter var önskvärt, att det blev en kommunal beskattning, och så beslöts även.

Ang. den kommunala nöjesskatten.
(Forts.)

Det är ingalunda något underkännande av den ärade motionärens tanke, som ligger i detta betänkande, utan det är mera ett referat över hur de nu gällande bestämmelserna kommit till. Nu är det ju så, att inom kommunerna går det lättare att få in skatten. Ofta är det frivilliga krafter som medverka. Skulle nu staten taga hand om saken, så är det ganska säkert, att i många fall bleve kostnaderna för indrivning ganska betydande, och vi väja ju undan litet var för nya former av ämbetsverk och tjänster, av vad slag de vara månne. Det skulle komma att leda därhän, att det allmänna finge rätt så liten behållning av vad denna nöjesskatt skulle inbringa. Motionären sade, att det var på mycket svaga skäl, som bevillningsutskottet fattat sitt beslut. Det har dock skett under åberopande av de starka skäl, som föranledde, att man från början gick över från den ena formen till den andra.

Nu har den ärade motionären yrkat bifall till reservationen. Ja, även den utmynnår i ett avslagsyrkande på motionen, men den ger uttryck åt, att utskottet i ena fallet sagt litet för mycket och i andra fallet litet för litet. Det skulle ha nöjt sig med att endast konstatera läget och hänvisa till den pågående utredningen inom kommunal-skatteskommittén. Jag skulle vilja säga, att utskottet i verkligheten icke fattat definitiv ståndpunkt för framtiden, så att motionärens mening kan mycket väl i framtiden komma att bli segrande, om det nämligen vid undersökningen visar sig, att hans väg är den rätta. Så rättsinnad man, som motionären är, kommer han, även om utredningen går emot vad han önskar, att, om han får bevis för att hans väg är felaktig, vara med om att gå den andra vägen. Utskottet säger här: »Däremot har utskottet icke velat intaga slutlig ståndpunkt i frågan om nöjesskattens anordnande. Med ett definitivt ståndpunktstagande bör, med hänsyn till frågans redan av 1921 års bevillningsutskott framhållna samband med den numera pågående utredningen av den kommunala beskattningen, enligt utskottets mening anstå, till dess resultatet av sistberörda utredning föreligger.» Jag hoppas, att med den neutrala ståndpunkt, som bevillningsutskottet därmed faktiskt intagit, den ärade motionären i alla fall skall känna sig fullt tillfredsställd.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag med oförändrad motivering.

Herr **Olsson** i Berg: Då jag av herr talmannen fått meddelande om att han icke kan framställa proposition på bifall till reservationen som jag yrkat bifall till, skall jag be att få yrka bifall till min motion.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels

Ang. den kommunala nöjesskatten.
(Forts.)

ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och fann herr talmannen den förra propositionen var med övervägande ja besvarad. Då votering emellertid begärdes av herr Olsson i Berg, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets förevarande betänkande nr 9, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

Voteringen utvisade 111 ja mot 45 nej, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 11.

Ang. vissa poststationsföreständares befordran till stationsmästare.

Slutligen upptogs till behandling andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av herr Paulsens motion, nr 26, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vissa poststationsföreständares befordrande till stationsmästare.

Uti en inom andra kammaren väckt motion, nr 26, hade herr *Paulsen* hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att, där nuvarande poststation förändrades till postexpedition, poststationsföreståndaren på platsen, om han hade full sysselsättning med postgöromålen samt besutte vederbörliga kvalifikationer och innehåft sin befattning i minst tio år, måtte givas förmånsrätt framför andra sökande till befattningen såsom stationsmästare vid ifrågavarande postexpedition.

Utskottet hemställde, att ifrågavarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Herr Paulsen: Herr talman! Avsikten med denna motion var att bereda poststationsföreståndarna en tryggare ställning. Det är nämligen så, att då en poststation på grund av omfattningen av dess rörelse ombildas till postexpedition, kan icke den man, som skött poststationen aldrig så många år och aldrig så väl, erhålla befattningen, utan då sätter postverket dit en annan man, och den förutvarande poststationsföreståndaren blir alldeles utan. Det är för att råda bot på detta och hjälpa dessa föreståndare att få behålla sina befattningar, även efter poststationens ombildning till postexpedition, som jag väckt denna motion.

Utskottet, som behandlat frågan, säger efter att ha redogjort för förhistorien följande: »Någon principiell invändning mot det önskemål, som i motionen tagit sig uttryck, finner utskottet ej någon anledning att framställa. Detta yrkande synes nämligen, såsom av vad ovan anförts framgår, stå i huvudsaklig överensstämmelse med såväl statsutskottets uttalanden vid 1919 års riksdag som även vad andra kammarens tredje tillfälliga utskott anförde i ärendet vid 1920 års riksdag.» Utskottet giver mig således fullständigt rätt och instämmer till alla delar i vad jag velat i min motion, men ändå yrkar utskottet avslag. Utskottet nödgas göra en fullständig kullerbytta för att komma till detta avslagsyrkande, och detta avslagsyrkande bygger utskottet på att det *hoppas*, att vederbörande myndighet vid en sådan omändring skall taga hänsyn till poststationsföreståndarna. Mina herrar! *Är det ändå icke bra litet för ett utskott att bygga ett avslagsyrkande på, detta att man hoppas.* Om utskottet ändå hade varit verkligt förvissat, men det blott hoppas på att så skall ske. Jag tycker, att alla skäl tala för ett bifall till motionen, och jag anser, att även utskottet, efter vad det sagt i utlåtandet, borde ha yrkat bifall till motionen.

Herr talman, jag yrkar bifall till motionen.

Herr Eriksson i Stockholm: Herr talman! Frågan om poststationsföreståndarnas ställning har vid upprepade tillfällen varit föremål för behandling i riksdagen. Utskottet ger en mycket klar utredning av hur detta ärende behandlats, så att jag tror, att jag därutöver icke behöver ingå i någon utförligare saklig debatt med motionären. Jag skall således uppehålla mig vid vad han sade i sitt korta anförande.

Han började med att framhålla, att avsikten med motionen varit att bereda poststationsföreståndarna en tryggare ställning, därför att, sade han, när postverket beslutar att inrätta en postexpedition, kan den förutvarande innehavaren av föreståndarebefattningen icke få denna postexpedition, utan postverket sätter dit en annan man. Nu skulle jag gärna vilja veta, vad den ärade motionären har för erfarenhet, som berättigar honom till detta omdöme. Postexpeditioner av klass I hava inrättats från den 1 juli 1920, men tills dato har det icke inrättats mer än 6 sådana postexpeditioner. Av dessa hava tre tidigare varit postkontor, d. v. s. förestått av postmästare, således tjänstemän i högre ställning än de stationsmästare, som sedan fått befattningarna. Av de tre övriga har en varit förenad järnvägs- och poststation, och postexpeditionen har sålunda inrättats i samband med ett särskiljande av posten och järnvägen på den platsen. Vid en annan har den tidigare föreståndaren varit folkskollärare, och i det tredje fallet har den tidigare föreståndaren varit handlande. Det förefaller mig således, som om man icke här kan säga, att postverket vid inrättande av postexpeditioner satt den förutvarande innehavaren av befattningen på bar backe, utan i de fall, där man icke haft egna tjänstemän, som förflyttats

Ang. vissa poststationsföreståndares befordran till stationsmästare.
(Forts.)

Ang. vissa
poststations-
föreståndares
befördran
till stations-
mästare.
(Forts.)

till annan verksamhet, så har det varit personer, som haft en annan sysselsättning till sin huvudsakliga näring.

Nu har på grund av 1922 års riksdags beslut det inrättats postexpeditioner av klass II och III, till vilka man avser att befordra kvinnliga föreståndare. Jag har i min hand poststyrelsens cirkulär nr 4, i vilket förklaras lediga till ansökan 27 platser, vilka man har för avsikt att besätta med stationsmästare av klass II eller klass III. De förutvarande innehavarna av dessa befattningar äro samtliga kvinnor, och i detta poststyrelsens cirkulär säges det tydligt ifrån, att de kvinnliga poststationsföreståndare, som önska komma i åtanke vid tillsättandet av stationsmästarebefattningarna, skola före den 15 nästkommande mars till postdirektören inkomma med sina ansökningar. Så ligger saken sålunda till, och såvitt jag förstår, kommer postverket vid tillsättandet av dessa stationsmästarebefattningar, att i enlighet dels med riksdagens uttalande 1919 och dels riksdagens uttalanden med anledning av en motion av herr Paulsen vid 1922 års riksdag nog att taga hänsyn till den förutvarande poststationsföreståndaren, när man inrättar postexpedition på platsen.

Sedan tillät sig motionären att klandra utskottet för att det varit litet för vänligt i sin motivering. Jag vet icke, om motionären egentligen i det avseendet har fog att vara vred på utskottet. Utskottet hade emellertid också kunnat säga, att, eftersom riksdagen år 1919 och 1922 har uttalat sin förvissning om att postverket skall taga all skälig hänsyn till de förutvarande poststationsföreståndarna, då man eventuellt inrättar postexpeditioner, var det icke alls nödvändigt att väcka denna motion vid 1923 års riksdag. Så har utskottet dock icke sagt, utan utskottet har varit litet vänligare mot motionären. Jag vill säga, att det var icke så mycket med hänsyn till motionären utan mera med hänsyn till poststationsföreståndarna, som utskottet gav sitt utlåtande en så vänlig formulering.

Ja, herr talman, jag tror, att saken är alldeles klar. Motionären torde icke ha gjort klart för sig skillnaden mellan det uttalande, som riksdagen tidigare har gjort och som återfinnes i utskottets betänkande, och den kläm, som han har formulerat i sin motion. I det avseendet är skillnaden, såvitt jag förstår, avsevärd.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning framställde herr talmannen propositioner å de därunder förekomna yrkandena; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 12.

Föredrogs ett från första kammaren överlämnat protokollsutdrag, nr 231, innefattande delgivning av nämnda kammares beslut över dess andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion, nr 15, om skrivelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om beredande av arbete åt tuberku-

lossjuka konvalescenter; och beslöt andra kammaren hänvisa detta ärende till sitt andra tillfälliga utskott.

§ 13.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 24, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t under andra huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställningar;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för kapitalökning å statens under kommunikationsdepartementet hörande utlåningsfonder jämte en i ämnet väckt motion; och

nr 26, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag till upprätthållande av byggnadsstyrelsens verksamhet;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 10, i anledning av väckt motion om ändring i 45 § 2 mom. i förordningen angående försäljning av rusdrycker;

nr 11, i anledning av väckta motioner om ändrad lydelse av 21 § i förordningen angående försäljning av rusdrycker;

nr 12, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om revision av förordningen angående försäljning av rusdrycker m. m.;

nr 13, i anledning av väckt motion om visst tillägg till § 19 mom. 1 i förordningen om frihamn; och

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1924 års taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt samt till beviljning av inkomst m. m.;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 10, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av § 1 i kungörelsen den 8 februari 1918 angående uppbörd av skogsvårdsavgifter m. m.;

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av visst område av Bohusläns regementes övningsfält invid Uddevalla; och

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 44, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar; samt

andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av herr Olofssons i Digernäs motion, nr 50, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående den tid, under vilken statens järnvägars godsmagasin böra hållas öppna för allmänheten.

§ 14.

Justerades protokollsutdrag.

§ 15.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr		under 6	dagar	fr. o. m.	den 5	mars,
	<i>Wagnsson</i>					
»	<i>Johansson</i> i Hörninge	» 8	»	»	» 5	»
»	<i>Olsson</i> i Golvvasta	» 3	»	»	» 5	»
»	<i>Hamrin</i>	» 2	»	»	» 5	»
»	<i>Lundén</i>	» 3	»	»	» 6	»
»	<i>Hansén</i>	» 3	»	»	» 5	»
»	<i>Nylander</i>	» 14	»	»	» 13	»
»	<i>Gustafsson</i> i Älvsered	» 8	»	»	» 5	»
»	<i>Gustafson</i> i Kasenberg	» 3	»	»	» 6	» och
»	<i>af Ekenstam</i>	» 6	»	»	» 9	» .

Kammarens ledamöter åtskildes härafter kl. 4,23 e. m.

In fidem
Per Crowvall.